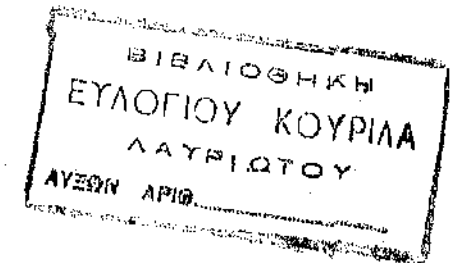

ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ

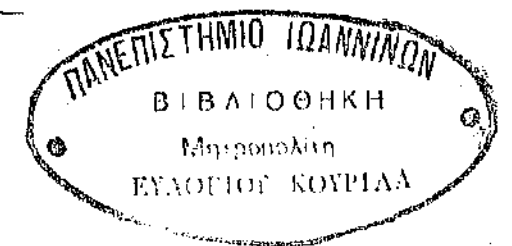
1883

[ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 6.—ΔΕΔΕΜ. ΦΡ. 8

074.

ΑΘΗΝΗΣ

Γ. ΚΑΣΑΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γραφείον της Έστιας: Όδου Άγγελαίου, 9.

1883

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος 18

Ἐπιτομή τῆς ἐστίας ἢ τῆς ἐστίας τῆς 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ 22 20 — Ἀνευθύνηται ἀπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου καὶ τοῦ ἰδιοκτήτου τῆς ἐστίας — Ἐπιτομή τῆς ἐστίας τῆς 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ 22 20

18 Μαρτίου 1883

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ

Μυθιστορία Ὀνομαρίου Βαλζάκ. — Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου.

Ἐπιτομή τῆς ἐστίας τῆς 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ 22 20

Παρὰ πάσας ὅμως τὰς ἐνθέρμους εὐχὰς τοῦ Γρανδέ ὑπὲρ τῆς υἱείας τῆς γυναικὸς του, ἢ ἢ προσεχῆς κληρονομία ἦν δι' αὐτὸν πρῶτος καὶ κύριος θάνατος, παρὰ πᾶσαν τὴν συναρῆσκειαν ἣν ἐδείκνυν ἐν παντὶ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ἐλαχίστων θελήσεων τῆς μητρὸς καὶ τῆς κόρης, ἀμφοτέρων ἐκπληροσσομένων ἐπὶ τούτῳ παρὰ πάσας τὰς τρυφερὰς περιποιήσεις αἱ ἐδαψίλευεν ἡ Εὐγενία εἰς τὴν μητέρα της, ἡ κυρία Γρανδέ ἐβάδιζε ταχέως πρὸς τὸν θάνατον. Ἐκάστην ἡμέραν ἐξησθένει καὶ ἐφθινεν, ὡς φθίνουσι συνήθως αἱ κατ' αὐτὴν τὴν ἡλικίαν νοσοῦσαι γυναῖκες. Ἐίχε καταστή εὐθρυπτος, οὐτωὶς εἶπεν, ὡς τὰ φύλλα τῶν δένδρων ἐν φθινοπώρῳ, καὶ ἔλαμπεν ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, ὡς λάμπουσιν ἐκεῖνα χρυσοῦμενα ὑπὸ τοῦ φωτός του. Ὁ θάνατός της ὑπῆρξεν ἀξίος τῆς ζωῆς της, θάνατος ὅπως χριστιανικός, ἀληθῶς ὑψηλός. Τὸν Ὀκτώβριον μῆνα τοῦ 1822 διέλαμπαν ἰδίως αἱ ἀρεταὶ αὐτῆς, ἡ ἀγγελικὴ τῆς ὑπομονῆς καὶ ἡ πρὸς τὴν κόρην της φιλοστοργία. Ἐξέπνευσε δὲ χωρὶς οὐδ' ἓνα νὰ ἐκβάλῃ γογγυσμὸν ἢ παράπονον. Ἀμγὸς ἀμωμος, ἀπῆρχετο εἰς οὐρανοὺς καὶ οὐδὲν ἄλλο ἐλυπεῖτο ὅτι κατέλιπεν ἐπὶ γῆς ἡ τὴν γλυκεῖαν σύντροφον τῆς ψυχρᾶς τῆς ζωῆς, εἰς ἣν τὰ ἔσχατα βλέμματά της ἐφαίνοντο μυρίας προλέγοντα ὀδύνας. Ἐτρεμε καταλίπουσα τὴν ἀμνάδα ἐκείνην, λευκὴν ὡς αὐτὴν, μόνην ἐν μέσῳ κόσμου ἐγωϊστικοῦ, ὅστις ἤθελε νὰ τῆς ἀφαιρέσῃ τὸ δέρμα της, τὸν ὠσαυρὸν της.

— Κόρη μου, τῇ εἶπε πρὶν ἐκπνεῦσθαι, μόνον εἰς τοὺς οὐρανοὺς εἶν' εὐτυχία. Θὰ τὸ μάθῃς μίαν ἡμέραν.

Τὴν ἐπαύριον τοῦ θανάτου της ἡ Εὐγενία εὗρε νέους λόγους προσηλώσεως εἰς τὴν οἰκίαν ἐκείνην, ὅπου εἶχε γεννηθῆ, ὅπου εἶχε τοσοῦτον ὑποφέρει, ὅπου ἡ μήτηρ της εἶχε πρὸ μικροῦ ἀποθάνει. Δὲν ἠδύνατο νὰ θεωρήσῃ τὸ παράθυρον καὶ τὴν ἐπὶ καλοβάθρῳ ἐδραν τῆς αἰδοῦσης, χωρὶς νὰ χύσῃ δάκρυα. Ἐνόμισεν ὅτι εἶχε παραγνωρίσει τὴν ψυχὴν τοῦ γηραιοῦ τῆς πατρὸς,

βλέπουσα πόσον τρυφερῶς οὗτος τὴν ἐπεριποιεῖτο. Πρὸ μικροῦ ὁ γέρον εἶχε δώσει εἰς αὐτὴν τὸν βραχίονα, ἵνα καταβῶσιν εἰς τὸ πρῶγευμα τὴν ἐθεώρει. Δὲ σχεδὸν μετ' ἀγαθότητος ἐπὶ ὤρας δλοκλήρους, καὶ τὴν ἐπιφθαλμῶν οὕτως εἶπεν ὡς ἐὰν ἦτο χρυσοῦ.

Ὁ γέρον βυτοποιὸς τοσοῦτον ὀλίγον ὁμοιάζε πρὸς ἐαυτὸν, τοσοῦτον ἔτρεμεν ἐνώπιον τῆς θυγατρὸς του, ὥστε ἡ Ἀννέτα καὶ οἱ Κρουσῶ, μάρτυρες τῆς ἀδυναμίας ταύτης, ἀπέδωκαν αὐτὴν εἰς τὴν προθεθηκυῖαν τῆς ἡλικίας, καὶ ἐφοβήθησαν διανοητικὴν τινὰ ἐξασθένησιν.

Τὴν ἡμέραν ὅμως, καθ' ἣν ἡ οἰκογένεια ἐπειθῆθη ἠθρόρησε, καὶ μετὰ τὸ γεῦμα εἰς ὃ εἶχε κληθῆ ὁ συμβολαιογράφος Κρουσῶ, ὁ μόνος γνωρίζων τὸ μυστήριον τοῦ πελάτου του, τὸ ἦθος τοῦ γέροντος ἐξηγήθη.

— Ἀγαπητῆ μου κόρη, εἶπεν εἰς τὴν Εὐγενίαν, ὅτε ἀπεσκευάσθη ἡ τράπεζα καὶ ἐκλείσθησαν ἐπιμελῶς αἱ θύραι, εἶσαι τώρα κληρονόμος τῆς μητρὸς σου, καὶ ἔχομεν νὰ κανονίσωμεν μετὰ σοῦ κατὰ μικρὰ πράγματα. Δὲν εἶν' ἀλήθεια, Κρουσῶ;

— Μάλιστα.

— Καὶ εἶνε τίσον ἀναγκαῖον νὰ τὸ κάμωμεν εὐθὺς σήμερον;

— Ναι, μικροῦλαί μου, ναι. Δὲν ἠμπορῶ νὰ μείνω εἰς τὴν ἀβεβαιότητα, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκομαι. Δὲν πιστεύω νὰ θέλῃς νὰ με δυσχερεστήσῃς.

— ὦ, πάτερ μου!

— Λοιπόν, πρέπει νὰ τελειώσῃ ἀπόψε αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις.

— Τί θέλετε γὰρ κάμω;

— Αὐτό, κόρη μου, δὲν με ἀφορᾷ. Κρουσῶ, ἐξηγήσέ της, σὲ παρακαλῶ.

— Δεσποινίς, ὁ κύριος πατήρ σας δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ προβῆ εἰς διανομήν, νὰ πωλήσῃ δηλαδὴ τὰ κτήματά του καὶ νὰ πληρώσῃ τέλη ὑπέρογκα δι' ὅσα μετρητὰ ἔχει. Δι' αὐτὸ πρέπει νὰ μὴ γείνη ἀπογραφή τῆς περιουσίας, ἥτις ἀνήκει σήμερον ἐξ ἀδαιρέτου εἰς ὑμᾶς καὶ τὸν κύριον πατέρα σας.

— Κρουσῶ, εἶσαι βέβαιος δι' ὅλα αὐτὰ; ὥστε νὰ τὰ λέγῃς εἰς μίαν ἀπειρον κόρην;

— Ἀφῆσέ με, Γρανδέ, νὰ τελειώσω.

— Λέγε, φίλε μου. Οὔτε σὺ οὔτε ἡ κόρη μου

δὲν θέλετε βέβαια νὰ μὲ γυμνώσετε. Δὲν εἶν' ἔτσι, κόρη μου ;

— Ἀλλά, κύριε Κρουῶ, τί πρέπει νὰ κάμω; ἠρώτησεν ἀνυπομονοῦσα ἡ Εὐγενία.

— Πρέπει, εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος, νὰ ὑπογράψητε αὐτὸ τὸ ἔγγραφο, διὰ τοῦ ὁποίου νὰ παραιτηθῆτε τῆς κληρονομίας τῆς κυρίας μητρὸς σας καὶ ν' ἀφήσετε εἰς τὸν πατέρα σας τὴν ἐπικαρπίαν ὅλης τῆς ἀδικαιρέτου περιουσίας σας, τῆς ὁποίας αὐτὸς ἀφ' ἑτέρου σὰς παραχωρεῖ τὴν ψιλὴν ἰδιοκτησίαν.

— Δὲν ἐννοῶ τίποτε ἀπὸ ὅσα μοῦ λέγετε, ἀπήνησεν ἡ Εὐγενία. Δόσατέ μοι τὰ ἔγγραφα καὶ δείξατέ μοι ποῦ πρέπει νὰ ὑπογράψω.

— Ὁ γέρον Γρανδὲ ἐθεώρει ἐναλλάξ τὸ ἔγγραφο καὶ τὴν κόρην του, τὴν κόρην του καὶ τὸ ἔγγραφο, καὶ τοσοῦτον βιαίας ἠσθάνετο συγκινήσεις, ὥστε ἀπέμαξε σταγόνας τινος ἰδρώτος, αἵτινες ἐστίζον τὸ μέτωπόν του.

— Ἄκουσε κόρη μου, τῆ εἶπε, ἀντί νὰ ὑπογράψῃς αὐτὸ τὸ ἔγγραφο, διὰ τὸ ὁποῖον θὰ πληρώσωμεν φοβερὸν χαρτόσημον, δὲν εἶνε καλλίτερα νὰ παραιτηθῆς ἀπλῶς τῆς κληρονομίας τῆς μακαριτίσσης τῆς μητρὸς σου, καὶ ν' ἀφήσῃς ἐπάνω μου τὴν φροντίδα διὰ τὸ μέλλον; Ἐγὼ θὰ προτιμοῦσα αὐτό. Θὰ σοῦ δίδω κάθε μῆνα ἑκατὸν φραγκακία, νὰ κάμῃς λειτουργίας ὅσαι θέλεις. Ἐκατὸ φραγκακία, λαχταριστά, ἀσημένια.

— Κάμνω, πατέρα μου, ὅ,τι θέλεις.

— Δεσποινίς, εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος, ἔχω καθήκον νὰ σὰς παρατηρήσω ὅτι τοιοῦτοτρόπως ἀπογυμνοῦσα...

— Ὦχ, θεέ μου, εἶπεν ἐκεῖνη; καὶ τί μὲ μέλει ;

— Σιῶπα, Κρουῶ. Λοιπὸν, σύμφωνοι ! ἀνέκραξεν ὁ Γρανδὲ, δρᾶντων τὴν χεῖρα τῆς κόρης του καὶ πλήττων αὐτὴν διὰ τῆς ἰδικῆς του. Δὲν θὰ μετανοήσῃς, Εὐγενία, αἰ ; σὺ εἶσαι τίμιο κορίτσι ;

— Πατέρα !

Ἡσπᾶσθη αὐτὴν τότε ἐν διαχύσει καὶ περιεπτόχθη αὐτὴν μέχρι πνιγμοῦ.

— Δίδεις ζωὴν εἰς τὸν πατέρα σου, κόρη μου τοῦ ἀποδίδεις ὅ,τι σοῦ ἔδωκε. Τώρα εἴμεθα ἴσια. Νὰ ἔτσι γίνονται ἡ δουλειαίς. Καὶ ἡ ζωὴ δουλειά εἶνε. Νὰ ἔχῃς τὴν εὐχὴν μου ! Εἶσαι καλὸν κορίτσι, ποῦ ἀγαπᾷ τὸν πατέρα του. Τώρα κάμε ὅ,τι θέλεις. Αὐριον λοιπὸν, Κρουῶ, προσέθηκε θεωρῶν τὸν κατάπληκτον συμβολαιογράφον. Κύτταξε νὰ ἑτοιμάσῃς καθὼς πρέπει τὴν πράξιν τῆς παραίτησεως εἰς τὸ δικαστήριον.

Ἦν ἐπαύριον περὶ τὴν μεσημβρίαν ὑπεγράφη ἡ δήλωσις, δι' ἧς ἡ Εὐγενία συντέλει τὴν παντελῆ αὐτῆς ἀπογύμνωσιν.

Ἐν τούτοις ὁ γέρον βυσοποιοῖς, παρὰ τὴν ἐ-

παγγελίαν του, δὲν εἶχε πληρώσει εἰς τὴν θυγατέρα του, μετὰ ἑνὸς ἔτους παρέλευσιν, οὐδὲ λεπτόν ἐκ τῶν ἑκατὸν φραγκῶν, ἅτινα τοσοῦτον πανηγυρικῶς εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς αὐτήν. Ὅτε δὲ ἡ Εὐγενία ἐλάλησεν εἰς αὐτὸν περὶ τούτου ἀστείουμένη, ἠρυθρίασεν ἐκεῖνος, ἀνέβη ταχέως εἰς τὸ γραφεῖόν του, κ' ἐπανεβλῶν προσέφερεν εἰς αὐτήν τὸ τρίτον περιπόυ τῶν κειμηλίων, ἅτινα εἶχεν ἀγοράσει παρὰ τοῦ ἀνεψιοῦ του.

— Νά, μικροῦλά μου, τῆ εἶπε μεθ' ἱκανῆς εἰρωνείας, τὰ δέχεσαι αὐτὰ διὰ τὰ χίλια δικακιά σου φράγκα ;

— Ἀλήθεια, πατέρα, μοῦ τὰ χαρίζεις ;

— Θὰ σοῦ δώσω ἄλλα τόσα τοῦ χρόνου, ἀπήνησεν ῥίπτων αὐτὰ εἰς τὴν ποδιάν της. Ἐτσι θὰ ἔχῃς γρήγορα ὅλα τοῦ τα κρεμιάστάρια, προσέθηκε τρίβων τὰς χεῖράς του, εὐτυχῆς ὅτι κατάρθωσε νὰ κερδοσκοπήσῃ κ' ἐπ' αὐτοῦ τοῦ αἰσθήματος τῆς θυγατρὸς του.

Οὐχ' ἤττον ὁ γέρον, καίτοι βωμκλέος ἔτι, ἠσθάνθη μετ' ὀλίγον τὴν ἀνάγκην νὰ μύησῃ τὴν θυγατέρα του τὰ μυστήρια τῆς οἰκιακῆς του διαχειρίσεως. Ἐπὶ δύο συνεχῆ ἔτι ἐπέτρεψεν εἰς αὐτήν νὰ διατάττῃ, ἐπὶ παρουσία του, τὰ τῆς ἡμερησίας καταναλώσεως, καὶ νὰ παραλαμβάνῃ τὰς εἰσφοράς τῶν αὐλιτῶν του. Ἐδαίδαξεν αὐτὴν βραδέως καὶ διαδοχικῶς τὸ ὄνομα, καὶ τὴν περιοχὴν τῶν κτημάτων καὶ τῶν ἀγρῶν του. Περὶ τὸ τρίτον δ' ἔτος τοσοῦτον καλῶς εἶχε συνειθίσει αὐτὴν εἰς πάντα τῆς φιλαργυρίας του τρόπον, καὶ τοσοῦτον εἶχε μεταβάλλει ἀληθῶς ἕκαστον αὐτῶν εἰς ἔξιν ἐκεῖνης, ὥστε τῆ ἐνεπιστεύθη ἀφόβως τὰς κλειδας τῆς ὑφοθήκης καὶ κατέστησεν αὐτὴν κυρίαν τοῦ οἴκου.

Πέντε ἔτι παρήλθον οὕτω, χωρὶς ἑκτακτόν τι γεγονός νὰ διακόψῃ τὴν μονότονον ὑπαρξίν τῆς Εὐγενίας καὶ τοῦ πατρὸς της. Τὰ αὐτὰ ἐπὶ ταῖς αὐτοῖς ἐπανελαμβάνοντο διαρκῶς, μετὰ τῆς χρονομετρικῆς ἀκριβείας τῶν κινήσεων τοῦ γηραιοῦ ἑκκρεμοῦς τῆς οἰκίας.

Ἐβαθεῖα μεγαγχολία τῆς δεσποινίδος Γρανδὲ οὐδένα ἐλάμβανε κ' ἐμάντευον μὲν πάντες τὸν λόγον της, ἀλλ' οὐδέποτε λόγος ἐκεῖνης ἐδικαίωσε τὰς ὑποφίας τῶν ἐν Σωμύρη περὶ τῶν μυθίων αἰσθημάτων τῆς πλουσίας κληρονομίου.

Οἱ τρεῖς Κρουῶ καὶ τινες φίλοι των, οὓς ἀνεπαίσθητως εἶχον οὗτοι εἰσαγάγει εἰς τὴν οἰκίαν, ἀπετέλουν τὸν κύκλον ὅλον τῆς συναστrophῆς της. Οὗτοι ἐδίδεξαν αὐτὴν νὰ παίξῃ οὐδὲν, καὶ ἤρχοντο πάσαν ἐσπέραν ἐπὶ τούτῳ.

Ἐντὸς τοῦ ἔτους 1827 ὁ πατήρ της, αἰσθάνόμενος τὸ βάρος τῶν ἀσθενειῶν του, ἠνάγκασθη ν' ἀποκαλύψῃ εἰς αὐτὴν τὰ μυστήρια τῆς ἀκινήτου ἰδιοκτησίας του, κ' ἔλεγεν εἰς αὐτὴν ν' ἀποτείνεται, ἐν περιπτώσει δυσχερεῶν,

εἰς τὸν συμβολαιογράφον Κρουῶ, οὐτινος ἐγνώριζε τὴν χρηστότητα. Εἶτα δὲ, περὶ τὰ τέλη τοῦ αὐτοῦ ἔτους, κατελήθη ὁ γέρον, ἐν ἡλικίᾳ ὀγδοήκοντα καὶ δύο ἐτῶν, ὑπὸ παραλυτικῆς ἥτις ταχέως προὐχώρησεν. Ὁ κύριος Βερζερὲν κατεδίκασε τὸν Γρανδέ.

Ἀναλογιζομένη ὅτι μετὰ μικρὸν ἠθελεν ἀπολειφθῆ μόνη ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ Εὐγενία προσήγγισεν, οὕτως εἰπεῖν ἔτι μᾶλλον, εἰς τὸν πατέρα της, καὶ συνέσφιγγεν ἐπὶ πλεόν τὸν ἔσχατον τῆς στοργῆς αὐτῆς κρίκον. Δι' αὐτὴν, ὡς καὶ διὰ πᾶσαν ἐρώσαν γυναῖκα, ὁ ἔρωσ ἦν ὁ κόσμος ὀλάκληρος. . . καὶ ὁ Κάρολος ἔλειπεν. Ἐπέδειξεν ἀληθῆς ὕψος θωπειᾶς καὶ φιλοστόργου περιποιήσεως πρὸς τὸν γέροντα πατέρα της, οὐτινος κατέπιπτον μὲν ἡδὴ αἰ διανοητικαὶ δυνάμεις, διατηρεῖτο δ' ἐμφύτως ἀδιάπτωτος ἡ φιλαργυρία. Οὕτω δὲ ὁ θάνατος τοῦ ἀνθρώπου τούτου οὐδόλως ὑπῆρξεν ἀντίθετος πρὸς τὴν ζωὴν αὐτοῦ.

Ἀπὸ πρῶτας διέτασσε καὶ τὸν ἐκύλιον μεταξὺ τῆς ἐστίας τοῦ κοιτηνός του καὶ τῆς θύρας τοῦ γραφείου του, μεστοῦ χρυσίου βεβαίως, ὅπου καὶ ἔμενε τέλος ἀκίνητος, θεωρῶν ἐναγωνίως τοὺς ἐρχομένους εἰς ἐπίσκεψίν του καὶ τὴν ἀιδηρότευκτον θύραν τοῦ θησαυροφυλακίου του. Ἐξήτει ἐξήγησιν ἀκριβῆ τοῦ ἐλαχίστου θορύθου ἐν ἡκούῃ, καί, πρὸς μεγίστην ἐκπληξίν τοῦ συμβολαιογράφου, ἤκουε τὸν σκύλον του χασιμάμενον ἐν τῇ αὐλῇ. Ἐκ τῆς φαινομένης του νόρκης ἠγείρετο μόνον κατ' ἡμέραν καὶ ὤραν ἔμελλε νὰ λάβῃ μισθώματα, νὰ ὑπολογίσῃ τὰ παρὰ τῶν αὐλιτῶν του ὀφειλόμενα, καὶ νὰ δώσῃ ἐξοφλήσεις. Διέσειε τότε τὸν τροχοφόρον κλινηρὰ του, μέχρις οὐ ἔφθανεν ἀπέναντι τῆς θύρας τοῦ γραφείου του. Ἠνοιγεν αὐτὴν διὰ τῆς θυγατρὸς του, κ' ἐπέβλεπε τὴν παρ' αὐτῆς τῆς ἰδίας μυστικῆς τοποθέτησιν τῶν ἀργυρουχῶν σάκκων, μέχρις οὐ καλὸν ἐκλείετο ἡ θύρα. Εἶτα ἐπανήρχετο ἐκεῖνη σιωπηλῆ εἰς τὴν θέσιν της, ἀφοῦ ἐδίδεν εἰς αὐτὸν τὸ πολύτιμον κλειδίον, ὅπερ ἔφερον οὗτος πάντοτε ἐντὸς τοῦ θυλακίου τοῦ ὑπενδύτου του καὶ πολλακίς ἔψανεν ἐξωθεν εὐχαρίστως.

Ὁ γηραιὸς αὐτοῦ φίλος, ὁ συμβολαιογράφος, προβλέπων ὅτι ἡ κλουσία κληρονόμος ἠθελεν ἀναγκαίως νομφεῦσθαι τὸν πρόεδρον ἀνεψιόν του, ἂν ὁ Κάρολος Γρανδὲ δὲν ἐπανήρχετο, ἠύξησε τὰς πρὸς αὐτὴν περιποιήσεις καὶ φιλοφροσύνας του. Ἠρχετο κατ' ἑκάστην ζωτῶν τὰς διαταγὰς τοῦ Γρανδὲ, μετέβαινε κατὰ παραγγελίαν του εἰς Φροακίον, εἰς τοὺς ἀγρούς, τοὺς λιμῶνας καὶ τὰς ἀμπελοῦς, ἐπάλλει τὴν συγκομιδὴν, καὶ μετέβαλε τὰ εἰσοδήματα εἰς χρυσοὺν καὶ εἰς ἀργυροὺν, στοιβαζομένους κρυφίως ἐπὶ τῶν σάκκων, οἵτινες ἐπλήρουν τὸ ταμείον τοῦ γέροντος.

Ἐπῆλθον τέλος αἱ ἡμέραι τῆς ἀγωνίας καθ' ἃς τὸ ἰσχυρὸν σῶμα τοῦ Γρανδὲ ἐπάλλαισε πρὸς τὴν καταστροφήν. Ἠθέλησε νὰ μείνῃ καθήμενος ἐγγὺς τῆς ἐστίας του, καὶ ἀπέναντι τῆς θύρας τοῦ γραφείου του. Ἐστρεπε πρὸς αὐτὴν καὶ περιετόλισσε τὰ καλύμματα δι' ὧν τὸν ἐσκέπαζον, κ' ἔλεγεν εἰς τὴν Ἀννέταν :

— Φύλαξέ τα, . . κλεισ' τα, . . νὰ μὴ μοῦ τὰ κλέψουν.

Ὁσάκις κατώρθου ν' ἀνοίξῃ τοὺς ὀφθαλμούςς του, ὅπου εἶχε συγκεντρωθῆ ὅλη του ἡ ζωὴ, ἔστρεπεν αὐτοὺς πάραυτα πρὸς τὴν θύραν τοῦ θησαυροφυλακίου του, λέγων πρὸς τὴν θυγατέρα του :

— Εἶν' ἐκεῖ; ἐκεῖ ; διὰ φωνῆς ἐλεγχούσης φόβον καὶ τρόμον.

— Ναί, πατέρα !

— Πρόσεχε τὸ χρυσάφι ! Φέρε μοι ἐδῶ χρυσάφι, χρυσάφι . . .

Ἡ Εὐγενία ἐπρόκειρεν ἐνώπιον αὐτοῦ λαυδοβίτικα ἐπὶ τῆς τραπέζης. ἔμενε δ' ἐκεῖνος ὠραὸς ὀλοκλήρους προσηλῶν τὰ βλέμματα ἐπὶ τῶν χρυσῶν νομισμάτων, ὡς παιδίον θεωροῦν ἡλιθίως τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ὅτε τὸ πρῶτον ἀρχίζει νὰ βλέπῃ, καὶ μειδιῶν αὐτομάτως καὶ ἀδιάφορος ὡς νήπιον.

— Ἐτσι ζεσταίνομαι ! ἔλεγεν ἐνίοτε, κ' ἐξέφραζεν ἠθὸς τι μακαριότητος ἡ μορφή του.

Ὅτε ὁ ἐφημέριος τῆς ἐνορίας ἦλθε νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν τὴν ἀγίαν κοινωνίαν, οἱ ὀφθαλμοὶ του νεκροὶ ἀπὸ τίνος κατὰ τὸ φαινόμενον, ἐζωογονήθησαν ἅμα ἰδόντες τὸν σταυρὸν, τὰ κηροπήγια καὶ τὸ ἀργυροῦν ἀγίασμοδοχεῖόν, καὶ ἡ προθεσὶς του ἐκινήθη τὸ ὑστάτον. Ὅτε δὲ ὁ ἱερεὺς προσέφερεν εἰς τὰ χεῖλια τοῦ τῶν ἀργυροῦν ἐπίχρυσον σταυροῦν ἵνα ἀσπασθῶσι τὴν Χριστὸν, προσέθη εἰς κίνημα φοβερὸν ἵνα τὸν ἀρπάσῃ καὶ τὸ κίνημα αὐτὸ ὑπῆρξεν τὸ τέλος τῆς ζωῆς του. Ἐκάλισε τότε τὴν Εὐγενίαν, ἣν δὲν ἔβλεπε, καίτοι γονυπετῆ ἐνώπιόν του καὶ βρέχουσαν διὰ τῶν δακρύων της τὴν ψυχράν του ἠδὴ χεῖρα.

— Πατέρα μου, τὴν εὐχὴν σου ! εἶπεν ἐκεῖνη.

— Ἔχε ὅλα ἐννοια ! τῆ εἶπε. Θὰ μοῦ δώσῃς λογαριασμὸν ἐκεῖ ἐπάνω, προσέθηκεν, ἀποδεικνύων διὰ τῶν λόγων τούτων ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς εἶνε ἡ θρησκεία τῶν φιλαργυρῶν.

Ἡ Εὐγενία εὐρέθη οὕτω μόνη ἐν μέσῳ τῆς οἰκίας ἐκεῖνης, οὐδένα ἔχουσα περὶ ἐαυτὴν, ἐν ἠδύνατὸ νὰ θεωρήσῃ ἐλπίζουσα ὅτι ἠθελεν ἐνονηθῆ, πλην τῆς Ἀννέτας, τοῦ μόνου ἑντὸς, ὅπερ τὴν ἠγάπα ἀληθῶς καὶ μεθ' ἧς ἠδύνατο νὰ ἐμιλήσῃ περὶ τοῦ θλῆγους τῆς καρδίας της. Ἡ μεγάλη Ἀννέτα ἦτο πρόνοια διὰ τὴν Εὐγενίαν. Οὕτω δὲ δὲν ὑπῆρξεν δούλη δι' αὐτὴν, ἀλλὰ ταπεινὴ φίλη.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς της ἡ Εὐγε-

νία έμαθε παρὰ τοῦ συμβολαιογράφου Κρυσῶ ὅτι εἶχε τριακοσίων χιλιάδων λιθρῶν εισόδημα ἀπὸ γῆς, κειμένης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Σωμύρας, ἔξ ἑκατομμύρια εἰς χρωμάγραφα δίδοντα τόκον τρία τοῖς ἑκατόν, καὶ ἠγορασμένα πρὸς ἐξήκοντα φράγκα, ἐνῶ ἤζιζον τότε ἐβδομήκοντα ἐπτά· πλὴν δὲ τούτων καὶ δύο ἑκατομμύρια ἑκατόν χιλιάδας φράγκων εἰς χρυσόν, μὴ λογιζομένων τῶν καθυστερομένων μισθωμάτων. Ὁλη τῆς ἡ περιουσία ἐξιτιματό ἐν συνόλῳ ἀντὶ δεκάεπτά ἑκατομμυρίων.

— Πού νὰ εἶνε ὁ ἐξαδελφός μου ; ἔλεγε καθ' ἑαυτήν.

Τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ὁ Κρυσῶ παρέδωκεν εἰς τὴν πελατιδιά του τὴν γενεὴν ἐκκαθάρισιν τῆς κληρονομίας, ἡ Εὐγενία ἔμεινε μόνη μετὰ τῆς Ἀννέτας· ἐκάθητο δ' ἀμφοτέραι ἐκατέρωθεν τῆς μεγάλης ἐκείνης ἐστίας τῆς αἰθούσης, ἡτις, κενὴ ἤδη, ἦτο πλήρης ἀναμνήσεων, ἀπὸ τῆς ἕδρας μετὰ καλοβάθρων ἐφ' ἧς ἐκάθητο ἡ μήτηρ τῆς μέχρι τοῦ ποτηρίου ἂφ' οὗ εἶχε πίνει ὁ ἐξαδελφός τῆς.

— Ἀννέτα, ἐμείναμεν μόναι.

— Ναί, κυρία. Νὰ ἤξευρα πού εἶνε, τὸ πουλάκι μου, θὰ πῆγαίνα περὶ νὰ τὸν εὖρω.

— Μὰς χωρίζει θάλασσα ! ὑπέλαβεν ἡ νεανίς.

Ἐνῶ ἡ ταλαίπωρος κληρονομία συνέκλαιεν οὕτω μετὰ τῆς γηραιᾶς τῆς ὑπερητής, ἐν τῇ ψυχρῇ καὶ σκοτεινῇ ἐκείνῃ οἰκίᾳ, ἡτις ἦτο δι' αὐτὴν ὁ κόσμος ὀλόκληρος, περὶ οὐδενὸς ἄλλου ἐγένετο λόγος, ἀπὸ Νάντης μέχρι Ὀρλεάνης, ἢ περὶ τῶν δεκάεπτά ἑκατομμυρίων τῆς δεσποινίδος Γρανδέ. Πρώτῃ αὐτῆς πράξις ὑπερήξε νὰ χορηγήσῃ εἰς τὴν Ἀννέταν χιλίων δικαιοσίων φράγκων ἐτήσιον εισόδημα, ἡτις, ἔχουσα ἤδη ἔξ ἑαυτῆς ἄλλα ἐκατόσια φράγκα, κατέστη οὕτω πλουσία νόμφη, καὶ ἐντὸς μηνὸς ἐγένετο ἀπὸ δεσποινίδος δεσποινα, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Ἀντωνίου Κορνοουαγέ, διορισθέντος γενεκοῦ ἐπιστάτου τῶν κτημάτων τῆς δεσποινίδος Γρανδέ.

Ἡ κυρία Κορνοουαγέ διεκρίθη μεγάλως ὑπὲρ πάσας τὰς συγχρόνους αὐτῆς. Καίτοι εἶχε πενήτηκοντα καὶ ἐννέα ἐτῶν ἡλικίαν, μόλις ἐφαίνετο τεσσαρακοντούτης· τὰ χονδρὰ τῆς χαρακτηριστικὰ εἶχον ἀντιστῆ εἰς τὰς προσβολὰς τοῦ χρόνου. Χάρει δὲ εἰς τὸν μοναχικὸν αὐτῆς βίον, ἐνέπαιξε τὸ γῆρας διὰ χροιάς εὐανθοῦς καὶ σιδηρᾶς υγείας. Οὐδέποτε ἴσως ὑπερήξεν φηραιότερα ἢ τὴν ἡμέραν τῶν γάμων τῆς. Παρεχθεῖσα, χονδρὰ καὶ ῥωμαλέα, εἶχεν ὑπὲρ αὐτῆς συνηγοροῦσαν τὴν ἀσχημίαν τῆς, καὶ ἡ ἀκατάπικος αὐτῆς μορφή ἐξέφραζεν εὐδαιμονίαν, ἡτις κατέστησεν εἰς πολλοὺς φθονητὴν τὴν τύχην τοῦ Κορνοουαγέ.

— Εἶδες χρώμα ; ἔλεγεν ὁ ἔμπορος τῶν ἐριούχων.

— Ἦμπορεῖ, ἔξούρει, νὰ κάμη καὶ παιδιὰ, εἶπεν ὁ ἔμπορος τοῦ ἑλάτος. Αὐτῆ, μάτια μου, βαστά 'σὸν νὰ εἶνε, μὲ συμπάθειο, ἐλατισμένη.

— Ἐχει χρῆματα, ἔλεγε τρίτος γείτων, καὶ ὁ Κορνοουαγέ τὴν ἔκαμε.

Ἐξερχομένη τῆς γηραιᾶς οἰκίας ἡ Ἀννέτα, ἡτις ἠγαπάτο ὑφ' ὅλης τῆς γειτονίας, οὐδὲν ἄλλο ἤκουεν ἢ συγχρητηρία, καταβαίνουσα τὴν ἐλικοειδῆ ὁδόν, ἵνα μεταβῆ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἡ Εὐγενία τῇ ἔδωκε δῶρον νυμφικῶν τρεῖς δωδεκάδας μαχαιροπειρούνα, ὁ δὲ Κορνοουαγέ, κατὰπληκτος ἐκ τοιαύτης μεγαλοδωρίας, ἐλάλει δακρύων περὶ τῆς κυρίας του, καὶ ἦτο πρόθυμος νὰ κοπῆ δι' αὐτήν.

Γενομένη οἰκονόμος τῆς Εὐγενίας ἡ κυρία Κορνοουαγέ ἀπέκτησε καὶ ἄλλην εὐτυχίαν ἴσην πρὸς τὴν ἀπόκτησιν συζύγου. Εἶχε τέλος ν' ἀνοίγῃ καὶ νὰ κλείῃ τὸ ὄσφυλάκιον, εἶχε νὰ διδῇ τὰ τρόφιμα τῆς ἡμέρας, ὡς ἐπραττεν ὁ μακαρίτης αὐθέντης τῆς. Εἶχεν ἐπίσης νὰ διοικῆ δύο ὑπερέτας, μίαν μαγειρίσαν καὶ μίαν θαλαμηπόλον ἐπιτετραμμένην νὰ διορθώῃ τὴν λευκαστολήν τῆς οἰκίας καὶ νὰ βάλῃ τὰς ἐσθητάς τῆς δεσποινίδος.

Ὁ Κορνοουαγέ συνεκέντρωσε τὰ καθήκοντα ἐπιστάτου καὶ διαχειριστοῦ. Περιττόν δὲ νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ μαγειρίσα καὶ ἡ θαλαμηπόλος, ἀς ἐξέλεξεν ἡ Ἀννέτα, ἦσαν ἀληθεῖς ἀδάμαντες.

Ἡ δεσποινίς Γρανδέ ἀπέκτησεν οὕτω τεσσαράς ὑπερέτας, ὧν ἡ ἀφοσίωσις ἦτο ἀπερίοριστος. Οἱ μισθωταὶ δὲν ἐνόησαν μεταβολὴν τινα ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ γέροντος, διότι αἱ ἐξεῖς τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ ἦσαν αὐστηρῶς ὠρισμέναι, ἐξηκολούθησαν δὲ ἀμεταβλήτως καὶ ἐπιμελῶς τηρούμεναι ὑπὸ τοῦ κυρίου καὶ τῆς κυρίας Κορνοουαγέ.

Τριακοντούτης ἤδη ἡ Εὐγενία οὐδεμίαν ἐγνωρίζεν εὐτυχίαν τοῦ βίου. Ἡ ὠχρὰ καὶ κατηφής παιδικὴ τῆς ἡλικία εἶχε παρέλθει ἐγγύς μητρὸς, ἧς ἡ παραγινωρισμένη καὶ προσκοπτομένη καρδιὰ ἀδιαλείπτως ὑπέφερε. Καταλείπουσα ἐν χαρᾷ τὴν ζωὴν, ἡ μήτηρ αὐτῆ ἀκτεῖρε τὴν θυγατέρα τῆς, ὅτι ἔμελλεν εἶναι νὰ ζήσῃ, καὶ ἀφῆκεν εἰς τὴν ψυχὴν αὐτῆς εὐλαφρὴν συνειδήσεως τύψιν καὶ αἰώνιους πόθους.

Ὁ πρῶτος καὶ μόνος τῆς Εὐγενίας ἔρως ἦτο δι' αὐτὴν ἀφορμὴ μελαγχολίας. Ἐπὶ τινὰς μόλις ἡμέρας ἰδοῦσα τὸν ἐραστὴν αὐτῆς, εἶχε δώσει εἰς αὐτὸν τὴν καρδίαν τῆς μεταξύ δύο κλοπίων φιλημάτων. Εἶτα ἐκείνος ἀνεχώρησε, καὶ κόσμος ὅλος ἐχώρισεν αὐτούς. Ὁ ἔρως αὐτός, ὃν κατηράσθη ὁ πατήρ τῆς καὶ ἐξ οὗ ἀπέθανεν ἡ μήτηρ τῆς, πολλὴν εἰς αὐτὴν παρεῖχε λύπην καὶ ἀσθενεῖς τινὰς μόλις ἐλπίδας. Οὕτω δὲ μέχρι ἐκείνης τῆς ἐποχῆς εἶχεν ἐπιδιδῶναι μόνον τὴν εὐτυχίαν, ἐξαντλοῦσα τὰς

δυνάμεις αὐτῆς, ἀλλὰ μὴ ἀντικαθίστῳσά αὐτάς.

Ἐν τῷ ἠθικῷ, ὡς καὶ ἐν τῷ φυσικῷ βίῳ ὑπάρχει εἰσπνοὴ καὶ ἐκπνοή. Ἡ ψυχὴ ἔχει ἀνάγκην ν' ἀπορροφᾷ τὰ αἰσθήματα ψυχῆς ἄλλης καὶ ἀφομοιοῦσα αὐτὰ νὰ τ' ἀνταποδίδῃ πλουσιώτερα. Χωρὶς τοῦ φράου τοῦτου ἀνθρώπινου φαινομένου, ἀδύνατον νὰ ζήσῃ καρδιά. Στερεῖται ἀέρος, πάσχει καὶ φθίνει.

Ἡ Εὐγενία ἤρχιζε πάσχουσα. Δι' αὐτὴν ὁ πλοῦτος οὔτε δύναμις ἦτο οὔτε παρηγορία. Ζωὴ δι' αὐτὴν ἦτο ὁ ἔρως, ἡ ὀρησκεία καὶ ἡ εἰς τὰ μέλλον πιστις. Ὁ ἔρως ἐξήγει εἰς αὐτὴν τὴν αἰωνιότητα. Ἡ καρδιὰ τῆς καὶ τὸ Εὐαγγέλιον τῇ ὑπεδείκνυσαν δύο μέλλοντας καὶ προσδοκωμένους κόσμους. Ἡμέρας δὲ καὶ νυκτὸς ἐβουίζετο εἰς τοὺς κόλπους δύο ἀπειρῶν λογισμῶν, αἵτινες ἴσως δι' αὐτὴν ἀπετέλευον ἕνα καὶ μόνον, καὶ ἀπεμονοῦτο ἐντελῶς, ἀγαπᾶσα καὶ νομιζουσα ἑαυτὴν ἀγαπωμένην. Ἀπὸ ἐπτά ἡδὴ ἐτῶν τὸ πάθος τῆς εἶχε δεσπόσει αὐτῆς ὀλοκλήρως.

Θησαυρός τῆς δὲν ἦσαν τὰ ἑκατομμύρια, ὧν ἐπεσωρεύοντο τὰ εισοδήματα, ἀλλ' ἡ σκευοθήκη τοῦ Καρόλου· αἱ δύο εἰκόνες αἵτινες ἦσαν ἀνηρητημέναι ὑπερᾶν τῆς κλίνης τῆς· τὰ κοσμηματὰ του, ἕτινα εἶχεν ἐξαγοράσει παρὰ τοῦ πατρὸς τῆς, κ' ἐφύλαττε παρατεταγμένα ἐπὶ στρώματος βρόμβαιος ἐντὸς τοῦ σωροῦ τοῦ παλαιοῦ ἐρμαρίου· ἡ δακτυλήθρα τέλος τῆς θείας τῆς, ἣν εἶχε μεταχειρισθῆ ἡ μήτηρ τῆς, καὶ ἣν ἐλάμβανεν εὐλαβῶς καθ' ἡμέραν ἵνα ἐργασθῇ εἰς κέντημά τι, ἀληθῆ πηνελόπης ἱστόν, ὅπερ εἶχεν ἀρχίσει μόνον ὅπως φορῆ εἰς τὸν δάκτυλόν τῆς· τὸ πλῆρες ἀναμνήσεων ἐκείνο χρυσὸν μικροτέχνημα.

Δὲν ἐφαίνετο πιθανόν ὅτι ἡ δεσποινίς Γρανδέ ἠθελεν ἀποφασίσει νὰ νυμφευθῇ διαρκούντος τοῦ πένθους τῆς· Ἡ ἀληθινὴ τῆς εὐλάβεια, ἡ τὸ γνωστῆ. Οὕτω δὲ ὁ οἰκονόμος Κρυσῶ, ἧς τὴν πολιτικὴν σωφρόνως διηύθυνεν ὁ γέρον ἄββας, ἠρκεσθῆ νὰ πολιιορκῆσῃ τὴν κληρονομίαν καὶ νὰ περιβάλῃ αὐτὴν διὰ τῶν τρυφερωτάτων περιποιήσεων.

Πᾶσαν ἐσπέραν παρ' αὐτῆ ἐπλήρου τὴν αἰθουσαν ἀμήγυρις συγκροτούμενη ἐκ τῶν θερμότητων καὶ μάλλον ἀφωσιωμένων Κρυσωτιστῶν τῆς χώρας, αἵτινες ἐψάλλον πάντες ἐναμίλως τοὺς αἴνους τῆς οἰκοδεσποίνης. Ἡ Εὐγενία εἶχεν ἤδη τὸν τακτικὸν τῆς ἱατρὸν, τὸν ἔλεονόμον τῆς, τὸν κοιτωνάρχην τῆς, τὴν ἀρχιθαλαμηπόλον τῆς, τὸν πρωθυπουργὸν τῆς καὶ τὸν γραμματέα τῆς, γραμματέα δὲ ἰδίως, ὅστις ἐπιθυμίαν εἶχε πολλὰ νὰ τῇ εἴπῃ. Καὶ κρασπεδοφόρον ἂν ἐπεθύμει ἡ πλουσία κληρονομία, θὰ εὕρισκετο ἀμέσως. Ἦτο βασίλισσα ἀληθῆς, καὶ ἡ μάλλον κολακευομένη πάσης ἄλλης βασιλείας.

Ἡ κολακεία οὐδέποτε προέρχεται ἀπὸ μεγάλων ψυχῶν· ἰδιόζει εἰς τὰ μικρὰ πνεύματα, ἕτινα κατορθοῦσι νὰ σμικρύνονται ἔτι μάλλον, ἵνα εισδώσιν εὐκολώτερον εἰς τὴν βιωτικὴν σφαίραν τοῦ προσώπου, οὐτινος εἰσι δουροφόροι. Ἐν τῇ κολακείᾳ ὑπακούεται πάντοτε συμφέρον. Διὰ τοῦτο δὲ πάντες ὅσοι καθ' ἐσπέραν ἐπλήρουν τὴν αἰθουσαν τῆς δεσποινίδος Εὐγενίας, ἦν ἀπεκάλουν δεσποινίδα Δὲ Φροαφῶν, κατῶρ-λουν θαυμασίως νὰ τὴν πανηγυρίζωσιν.

Ἡ ἐπαινετικὴ ἐκείνη συναυλία, ἣν πρῶτον τότε ἤκουεν ἡ Εὐγενία, κατέστησεν αὐτὴν τὸ κατ' ἀρχῆς περιπύρφρον ἐξ αἰδοῦς. Ἄλλ' ἀνεπαισθῆτως, καὶ παρὰ πάσαν τὴν ἀγορευτικὴν τῶν γινομένων αὐτῆ φιλοφρονήσεων, τὸ οὐς τῆς συνέβιθεν ἐπὶ τέλους τοσοῦτον ν' ἀκούη εὐφημοῦμενον τὸ κἄλλος τῆς, ὥστε ἂν νεήσῃ τις τὴν ἔλεγεν ἀσχημον, ὁ φόγγος οὗτος ἤθελε τῇ προξενήσει πολὺ πλείονα αἰσθησῖν ἢ πρὸ ὁκτῶ ἐτῶν. Εἶτα κατήνησε καὶ ν' ἀρέσκηται εἰς τὰς ἡδυλογίας ὅσας ἤκουε, διότι κατέθετεν αὐτὰς κρυφίως εἰς τοὺς πόδας τοῦ μυστικοῦ τῆς εὐδάλου.

Συνείθισεν οὕτω βαθμωδῶν νὰ βλέπῃ πάντας προσφερομένους εἰς αὐτὴν ὡς εἰς ἡγεμονίδα, καὶ τὴν αὐλὴν τῆς πλήρη καθ' ἐσπέραν. Ὁ κύριος πρόεδρος Δὲ Βομφῶν ἦν ὁ ἦρως τῆς μικρᾶς ἐκείνης ἀμήγυρος, καθ' ἣν τὸ πνεῦμά του, τὸ πρόσωπόν του, ἡ μάθησις καὶ ὁ ἀρεστόν του τρόποι ἐπηνοῦντο ἀδιακόπως. Εἰς τῶν παρισταμένων παρετήρει, ὅτι ἀπὸ ἐπτεταετίας εἶχε μεγάλως αἰετήσει τὴν περιουσίαν του, ὅτι τὸ Βομφῶν ἀπέφερε τοὐλάχιστον δέκα χιλιάδας φράγκων εἰσοδήμα, κ' εὕρισκετο συνεχῶς ἐπιπλέον, ὡς πάντα τὰ κτήματα τῶν Κρυσῶ, ἐντὸς τῶν ἀπεράντων κτήσεων τῆς κληρονομίας.

— Ἥξεύρετε, δεσποίνης, ἔλεγεν εἰς τῶν συνήθων, ὅτι οἱ Κρυσῶ ἔχουν ὄλοι μεζὺ σαράντα χιλιάδες λίθρας εἰσοδήμα ;

— Καὶ τὰς οἰκονομίας πού τὰς βάζετε ; ὑπελάμβανε γὰρ ἕτις φίλη τοῦ κόμματος, ἡ δεσποινίς Γριβακούρ. Ἐνας κύριος ἀπὸ τὰ Παρισία ἦλθ' ἐσχάτως κ' ἐπρόσφερεν εἰς τὸν κύριον Κρυσῶ διακοσίας χιλιάδας φράγκα διὰ τὸ συμβολαιογραφεῖόν του. Ἄν διορισθῆ εἰρηνοδίκης, θ' ἵκαναγκασθῇ νὰ τὸ πωλήσῃ.

— Θέλει νὰ διαδεχθῇ τὸν κύριον Δὲ Βομφῶν ὡς πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου, καὶ λαμβάνει τὰ μέτρα του, ἀπήνησεν ἡ κυρία Ὀρσονβάλ. Ὁ κύριος πρόεδρος θὰ γείνη ἐφέτης καὶ κατόπιν πρόεδρος· ἔχει τὰ μέσα καὶ θὰ κάμη στάδιον.

— Εἶνε διακεκομμένος ἄνθρωπος, ἔλεγεν ἄλλος· δὲν φρονεῖτε, δεσποίνης ;

Ὁ κύριος πρόεδρος εἶχε προσπαθήσει νὰ συμμορφώσῃ τὸ ἦθος αὐτοῦ πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς θέσεώς του ἀπέναντι τῆς Εὐγενίας. Καίτοι

τεσσαρακοντούτης, μελέγχρους, τραχεῖαν ἔχων τὴν μορφήν, ἔηρδεν δὲ ὡς πᾶσαι αἱ δικαστικαὶ φυσιογνωμίαι, ἐνεδύετο ὡς νεάνις, ἔπαιξε μετὰ λεπτοφυοῦς βάνδου, δὲν ἐταμβόκιζε· παρὰ τῆ δεσποινίδι Δὲ Φροσφῶν, ἤρχετο δὲ πρὸς αὐτὴν πάντοτε φορῶν λευκὸν λαίμοδέτην καὶ χιτῶνα οὐτινος ἢ εὐρύπτυχος· τραχηλιὰ ἐξωμοίαζεν αὐτὸν κάπως πρὸς Ἰνδικὴν ἐρνια. Ὁμίλει δὲ οὐκ εὐκρίτως πάντοτε πρὸς τὴν ὠραίαν κληρονόμον, κ' ἐκάλει αὐτὴν: «*Ἡ ἀγαπητὴ μας Εὐγενία*».

Ἀπλῶς εἰπεῖν αἱ ἔσπεριναι παρὰ τῇ Εὐγενίᾳ σκηναὶ ἦσαν ἀπαράλλοτοι πρὸς τὴν ἐν ἀρχῇ τῆς προκειμένης ἱστορίας περιγραφείσας, ἐκτὸς μόνον ὅτι τὰ πρόσωπα ἦσαν περισσότερα, ἔλειπον δὲ ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία Γρανδέ, καὶ τὸν λόγον εἶχεν ἀντικαταστήσει τὸ οὐδέν. Ἡ τῶν κυριῶν ἀγγέλι· ἐδίωκε πάντοτε τὴν Εὐγενίαν καὶ τὰ ἑκατομύριά της, ἀλλ' εἶχεν ἡδὴ γίνεαι πολυαριθμότερα, ὑλάκει κέλλιον, καὶ περιστολιχίζε πανταχόθεν καὶ μεθοδικῶς τὸ θῆραμα.

Ἄν ὁ Κάρολος ἤρχετο ἀφῆνης ἐκ τοῦ βάθους τῶν Ἰνδιῶν, ἠθελεν ἐπανευρεῖ τὰ αὐτὰ πρόσωπα καὶ τὰ αὐτὰ συμφέροντα. Ἡ κυρία Δὲ Γρασέν, ἦν ἡ Εὐγενία περιποιοῖτο μετὰ πολλῆς ἀγαθότητος καὶ φιλοφροσύνης, ἐπέμενε πάντοτε τυραννοῦσα τοὺς Κρυσῶ. Ἀλλὰ καὶ τότε ὡς καὶ ἄλλοτε ἡ μορφή τῆς Εὐγενίας ἠθελε φανῆ δεσπόζουσα τῆς εἰκόνης· καὶ τότε ὡς καὶ ἄλλοτε, ὁ Κάρολος ἠθελε παραστῆ ὡς ἡγεμῶν. Οὐχ ἦττον ὑπῆρχε καὶ πρόδοος. Ἡ ἀνοδοδεσμη, ἦν προσέφερον ἄλλοτε ὁ πρόεδρος εἰς τὴν Εὐγενίαν κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἑορτῶν της, εἶχε καταστῆ περιοδική. Πᾶσαν ἔσπεραν, ἔφραεν αὐτὸς εἰς τὴν πλούσιαν κληρονόμον μεγάλην καὶ λαμπρὰν ἀνοδοδεσμην, ἦν ἡ κυρία Κορνοναγέ· ἔθετεν ἐπιδεικτικῶς ἐντὸς βραυκάλεως, ἔριπτε δὲ κρυφίως εἰς γωνίαν τινὰ τῆς αὐλῆς, ἅμα ὡς οἱ ἐπισκέπται ἀπήρχοντο.

Ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔαρος ἡ κυρία Δὲ Γρασέν ἀπεπειράθη νὰ παραξῆ τὴν εὐδαιμονίαν τῶν Κρυσῶ, κάλοῦσα εἰς τὴν Εὐγενίαν περὶ τοῦ μαρκησίου. Δὲ Φροσφῶν, οὐτινος ὁ κατεστραμμένος οἶκος ἠδύνατο ν' ἀνεγερθῆ, ἂν ἡ κληρονόμος ἀπεράσειε νὰ τῷ ἀποδώσῃ τὰς γαίας του διὰ γαμικοῦ συμβολαίου. Ἡ κυρία Δὲ Γρασέν ἐξῆρε τὸ πατρικὸν ἀξίωμα· καὶ τὸν μαρκησιακὸν τίτλον, ὑπολαμβάνουσα δὲ τὸ εἰρωνικὸν μειδίαμα τῆς Εὐγενίας ὡς ἐπιδοκιμασίαν, ἔλεγε πανταχοῦ ὅτι ὁ γάμος τοῦ προέδρου Κρυσῶ δὲν ἦτο τόσον ὠρμος, ὅσον ὁ κόσμος ἐνόμιζε.

Μολοντί ὁ κύριος Δὲ Φροσφῶν εἶνε πεντηκοντούτης, ἔλεγε, δὲν φαίνεται περισσότερον ἡλικιωμένος τοῦ κυρίου Κρυσῶ. Εἶνε ἀλήθεια ὅτι εἶνε χῆρος καὶ ἔχει καὶ παιδιὰ, ἀλλ' εἶνε μαρκησίας, θὰ ἦνε πατρικὸς τῆς Γαλλίας, καὶ εἰς τὴν σημερινὴν ἐποχὴν τοιοῦτοι γαμβροὶ

εὐκολα δὲν εὐρίσκονται. Γνωρίζω ἀπὸ ἀσφαλῆ πηγῆν, ὅτι ὁ γέρον Γρανδέ εἶχε σκοπὸν νὰ συνδεθῆ μετὰ τοὺς Φροσφῶν καὶ νὰ ἐνώσῃ ὅλα του τὰ κτήματα μετὰ τὰς γαίας των. Πολλὰ φορὰς μοῦ τὸ εἶχεν εἰπεῖ ὁ πονηρὸς γέρον.

— Πῶς, Ἀννέτα! εἶπεν ἔσπεραν τινὰ κατακλινομένη ἡ Εὐγενία· οὐδὲ μίαν φορὰν νὰ μὴ μοῦ γράψῃ!

[Ἦκονται συνέχεια.]

AΘΗΝΑΙ

[ὑπὸ Καρόλου δὲ Μουῆ].

Συνεχίται ἐστὶ σελ. 161.

B.

Πλέοντας εἰς Πειραῖα ἐφώτιζεν ἡμᾶς λαμπρὸν σελήνατον φῶς. Αἱ ὠχραὶ τῆς σελήνης ἀκτινεὶς προσέπαιζον ἐπὶ τῶν γαληνίων ὑδάτων, ἀπερ διέσχίζε τὸ ἀτμόπλοιον, τέμνον ἀργυρὰν αὐλακὰ· ἀριστερόθεν ἀπέφρασε τὸν ὀρίζοντα ἡ παραλία τῆς Σύρας, δεξιόθεν δὲ φαεινὴ ἐκτασις ὑδάτων ἐφαίνετο ὡσεὶ βυθίζομένη εἰς τοὺς νυκτίους μυχοὺς, καὶ ἀπωτέρω ἀνέθροσκον τῆδε κάκεισε σκιαγραφίαι νήσων, λευκαζόμεναι ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τῆς σελήνης. Σιγῇ ἐπέφοιτα ἐπὶ τῆς περιοχῆς, ἦν ἐπλήρου ἡ σκιά τῶν ὀμηρικῶν θεῶν, ὅπου ὅμως ἡ ἐπιβάλλουσα τὸν πραγματῶν γαλήνη, κατισχύουσα τῶν ἡμετέρων ἀναμνήσεων, ὀμίλει ἡμῖν οὐχὶ περὶ τῶν ἑλληνικῶν μύθων, ἀλλὰ περὶ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, τοῦ εὐδήλως ὄρατου ἐν τῇ νηνεμίᾳ τῆς γῆς καὶ ἐν τῇ καλλονῇ τῆς νυκτός. Αἱ δὲ ψυχαὶ ἡμῶν, ἀποδιδράσκουσαι τοῦ παλαιοῦ Ὀλύμπου, ἐν αὐτοῖς τοῖς τόποις ἔνωα τὰ πάντα ὕμνοισι τὴν χάριν αὐτοῦ καὶ ἀνίστασιν αὐτὸν πρὸ τῶν ἐκθάμβων ὀμμάτων ἡμῶν, ὑφίσταντο ἰσχυροτέρην ἐπενέργειαν τοῦ κατανικῆσαντος τὸν Ὀλύμπου· ἡ εἰκὼν τοῦ δημιουργοῦ ἐδέσποζε τῆς πλάσεως, ἐν ᾗ δ' ἡ Φοῖβη κατέγεε τὰς ἀκτινεὶς αὐτῆς ἐπὶ τῶν κυμάτων, ἐφ' ὧν ἐπενήχετο ἄλλοτε ἡ Δῆλος, ἐν ᾗ ἡρέμα ἐπλέομεν παρὰ τὰς ἀκτὰς εἰς ἃς προσωρμιζοντο τὸ πάλαι οἱ Ἕλληνες θεῶροι, τὸ μεγαλεῖον τοῦ ποιήσαντος τὰ λαμπρὰ ταῦτα ἔργα ἐπλήρου τὰς ἡμετέρας καρδίας ἀρρήτου συγκινήσεως καὶ διεσκέδαζεν ὡς κωπὸν τὰ φάσματα ἐκλελοιπότεων θεῶν.

Ἐἶχε νυκτώσει, ὅτε διεπλεύσαμεν τὸν μεταξὺ Κέως καὶ Κύθνου πόρον μετὰ μικρὸν δ' ἐκάμφαμεν τὸ Σιουνιακὸν ἄκρον, οὗ τὸν ναὸν ἐκαλύπτεν ἡ σκοτία. Ἀλλ' ἅμα ἐχάραζε καὶ διεκρίναμεν ἀριστερόθεν μὲν ἡμῶν τὴν Πηλοπόννησον, τὴν Ὑδραν, τὴν Σαλαμῖνα, δεξιόθεν δὲ τὴν ἀττικὴν παραλίαν. Ἀποτελεῖται δ' αὕτη ἐκ λόφων ἡλιοκαύστων, κατακαλυζομένων ὑπὸ τοῦ περιαιγοῦς ἀέρος, ὧν αἱ γραμμαὶ διαγράφ-

φονται μετ' ἐπιβαλλούσης κανονικότητος ἐν τῷ οὐρανῷ. Οἱ καλλιτέχναι, οἵτινες ἐξ ἀπαλῆς ἡλικίας εἶχον ἐνώπιον αὐτῶν τοιοῦτον ὀρίζοντα, ἐντεῦθεν βεβαίως θὰ ἠρῴσθησαν τὰ πρῶτα διδάγματα τῆς ἐνότητος τῶν ἐπινοημάτων καὶ τῆς συμμετρίας τοῦ σχήματος. Διότι ἡ φύσις εἶνε ἐν Ἑλλάδι διδασκαλὸς αὐστηρὸς, μὴ ζητούσα νὰ γοντεύσῃ ὡς ἀλλαχοῦ διὰ τῆς ἀφθονίας τοῦ πλούτου, διὰ τῆς χάριτος τῶν θελήτων, διὰ τῆς πρωτοτυπίας τῆς φαντασίας αὐτῆς· ἀλλ' ἀποκλειστικῶς διεγείρουσα τὸ ἀκριβέστατον καὶ ἀπλούστατον αἰσθημα τοῦ ἀναλλοιωτοῦ ἰδεώδους. Καὶ ταῦτα λέγων οὐδαμῶς ἐνόω, ὅτι τὸ κάλλος τῆς ἀρχαίας πλαστικῆς, τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἀττικοῦ δράματος ἐνέπνευσεν ἀμέσως ἢ θεωρίαν τοῦ ὀρίζοντος τῆς Ἀττικῆς, διότι τοιαῦτα θαυμασιὰ ἔργα ὑψηλότερον ἔχουσι τὴν πηγὴν· ἀλλ' εἶναι βέβαιον ὅτι διὰ τῆς ἀνάου θείας γαληνίων σχηματῶν οἱ μεγάλοι καλλιτέχναι ἦσαν προπαρασκευασμένοι εἰς κρείσσονα κατανόησιν τῶν ἀποκαλύψεων τῆς ἱδίας αὐτῶν μεγαλοφυΐας, καὶ ὅτι ἐφ' ἑτέρου ὁ ἀττικὸς λαὸς, οὗ ἡ ἐπιδοκιμασία συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάδειξιν καὶ τελείωσιν τῶν ἐξόχων ἐκείνων ἀνδρῶν, ἐκ τῆς θεωρίας τῆς περὶ αὐτὸν διαγελάσης φύσεως, τοῦ αἰθέριου οὐρανοῦ, προσεκτῆσατο ἑμφυτον ὄρμην πρὸς κατανόησιν ὑψηλῆς τέχνης καὶ ἐνδόμυχον συναίσθησιν, τῆς ἁρμονίας.

Κάμφαντες καὶ ἐσχάτην τινὰ ἀκραν, εἰσῆλθομεν εἰς κοιλίαν σπένδον μεν κατὰ τὴν εἰσοδον, ἀλλὰ βαθμηδὸν πλατυνόμενον. Ἦν δὲ οὗτος ὁ Πειραιεύς, καὶ περαιτέρω εἶδομεν τοὺς ἄκρους τῆς Μουνυχίας καὶ τοῦ Φαλήρου. Λέμβος τις μετὰ βραχεῖαν κωπηλασίαν ἔφερον ἡμᾶς εἰς τὴν ξηράν. Ὁ Πειραιεύς, ὁ τσοῦτους ἰδὼν στόλους ἐν τῷ περιωρισμένῳ λιμένι αὐτοῦ, εἶνε σήμερον πάλιν νεὰ, τεμνομένη ὑπὸ ὀδῶν πλατειῶν, καὶ βριθουσα κωπῶν οἰκιῶν, ἐκτισμένων κατὰ τὸν εὐρωπαϊκὸν τρόπον καὶ ευαρέστων πρὸς τὸ ὕψιν. Πᾶσαι δ' αἱ λευκαὶ οἰκοδομαὶ αὐτοῦ εἰσὶν εὐπρεπεῖς καὶ φαειραὶ· οἱ κάττικοι φαίνονται δραστήριοι, προσπελάζοντες προθύμως τοῖς ταξιδιώταις καὶ ἐρωτῶντες αὐτοῦς, ὡς οἱ παλαιοὶ «*Ἔστι τι καινόν*»· ἀνακρινόμενοι δὲ καὶ αὐτοὶ ἐν ἀνάγκῃ τὰ νεώτατα ἀγγέλματα· αἰσθάνεσαι, ὅτι εἶσαι ἐν μέσῳ φυλῆς ἐλευθέρας, ἐνεργητικῆς, προσδευούσης καὶ ὅτι εὐρίσκεισαι πολὺ μακρὰν τῆς Ἀνατολῆς.

Ἀλλ' ὁ Πειραιεύς οὐδαμῶς κρατεῖ τοὺς ταξιδιώτας, οὗς προσελκύουσιν αἱ Ἀθηναὶ μόλις πατήσασιν τὸ ἑλληνικὸν ἔδαφος. Βασπεύδομεν νὰ πλησιάζωμεν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, ἢς εἶδομεν πρὸς στιγμήν τὴν σκιαγραφίαν, καταπλέοντες εἰς τὸν λιμένα. Εἰς διάστημα ὀλίγων λεπτῶν τῆς ὥρας φέροι ἀπὸ τοῦ Πειραιεύς εἰς Ἀθήνας σιδηροδρόμος· ὁ μόνος δυστυχῶς τοῦ

ἑλληνικοῦ βασιλείου! Ἀλλ' ἡμεῖς προετιμήσαμεν μίαν τῶν πολυαριθμῶν ἀμαξῶν, τῶν σταθμευσασῶν ἐν τῇ προκυμαίᾳ, θέλοντες νὰ ἐπισκοπήσωμεν ἀνετώτερον τὴν παιδιὰ τῶν Ἀθηνῶν. Σπεύδω ὅμως νὰ προπθέσω, ὅτι εἰς ταῦτο δὲν ὀρμήθημεν ἐκ καταφρονήσεως τοῦ ταπεινοῦ σιδηροδρόμου, ἥμιστος δὲ ἐξ αἰσθηματος σχολαστικῆς ἀγανακτήσεως, ὅποτον τὸ ὑπὸ τινῶν ὑψηλολόγων ἐπιδεικνυόμενον: «*Πῶς*!» λέγουσιν οἱ τοιοῦτοι, «*σιδηροδρόμοι ἐν Ἑλλάδι*! καὶ τί θὰ εἰπωσιν αἱ ἐνδοξαί σκικαὶ τῶν παλαιῶν, ἐν Σταθμοῖς κοινοὶ ἐν Μαρμαθαίῳ, ἐν Κορίνθῳ, ἐν Ἀργεῖ; Ὁ βυπαρὸς κανὸν τῶν μηχανῶν ἐν τῇ χώρᾳ τῶν γεραρῶν ἀναμνήσεως! Ἡ συρίκτρα νὰ διαταράξῃ τὸν ὕπνον τῶν νομφῶν καὶ νὰ βεθλωθῶσι διὰ σηροάγγων ὁ Ὀλυμπὸς καὶ ὁ Ταύγετος!» Πάντα ταῦτα φαίνονται εὐφύεστατα ἐκ πρώτης ὕψεως, ἀλλὰ μόνον ὅταν δὲν ταξιδεύῃ τις ὑπολαμβάνει ποιητικωτέραν τὴν δι' ἀμαξίης ὁδοπορίαν τῆς διὰ τοῦ σιδηροδρόμου. Ἦν δὲ μὴ περιπέσωσιν εἰς ἀντίφασιν οἱ ταῦτα λέγοντες ἔπρεπε καὶ νὰ μὴ ἐπιβαίνωσιν ἀεροπλοίου, ἀλλὰ νὰ φροντισῶσι περὶ ἐξουρέσεως ἀρχαϊκῆς τριήρους, ὅπως μετασβῶσιν εἰς Πειραῖα· καὶ ἔπειτα διατῆ νὰ παρουσιασθῶσιν εἰς τὴν κλασικὴν γῆν, φέροντες τὸν σημερινὸν ἱματισμὸν καὶ νὰ μὴ περιβληθῶσι τὸν χιτῶνα καὶ τὴν γλαμούδα τοῦ Περικλέους ἢ τοῦ Ἀλκιβιάδου; Ἡ τέχνη καὶ τὰ εἰρεῖα οὐδὲν πασχουσιν ἐκ τῆς γειννασίας τῶν νεωτέρων κατασκευασμάτων, ὡς δὲν ἐβεβῆλοῦντο τὸ πάλαι οἱ νοὶ διὰ τῆς ἀνεγέρσεως οἰκιῶν πλησίον αὐτῶν. Ἡ φυσικὴ θέσις τῶν ἀναγκῶν τοῦ πρακτικοῦ βίου ὑπῆρξεν ἀείψως πλησίον τῶν ἔργων τοῦ ἰδεώδους, οἱ δὲ μεγάλοι ἀνδρες, οὗς ἐπικαλοῦνται, ἂν ἔζων ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις οὐδαμῶς θὰ κατενόουν τοιαύτην ὑπερβολὴν αἰσθηματικότητος. Ἀλλὰ ὀκνήγειρον σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦς πανταχοῦ, ὅπου ἦτο προσφορὸς θέσις, καὶ οὐδὲ καν θὰ ἐπήρχετο εἰς τὸν ναὺν αὐτῶν ἡ ἰδέα, ὅτι θὰ κατεστρέφετο ἐκ τούτου ἡ ποίησις τοῦ Παρθενῶνος.

Ἡ ἐκ Πειραιεύς εἰς Ἀθήνας ἀγούσα ἐπισκιάζεται ἐκατέρωθεν ὑπὸ δένδρων· ἡ παιδιὰς εἶναι καλῶς καλλιεργημένη καὶ ἡδεῖα τὴν δ' οὐκ ὀμίλει θεριστῶν ἐν τοῖς ἀγροῖς στιβάζουσιν ἐπὶ ἀμαξίῶν τὰ δῶρα τῆς ξανθῆς Δήμητρος. Διερχόμεθα βύρακα πλάτους ἐνός μέτρου τὸ πολύ, ὅμοιον τῶ φροφῶ λεμῶνος· εἶναι δ' οὗτος ὁ Κηφισὸς καὶ ἔχει ἕδωρ βάθους ἐνός ποδὸς μόλις. Τὴν παιδιὰν περιορίζουσιν ἀγωνα ὄρη, ἢ Πάρνης καὶ ὁ Ὑμηττός· πέραν δ' εἰς τὸ βάθος ὑφῶνται αἱ κορυφαὶ τοῦ Πεντελικῷ. Ἀγνοῶ ἂν τοῦτο προέρχεται ἐκ τῆς ἐπισωρῆσεως ἀπειροπληθῶν ἀναμνήσεων, ἢ ἐκ τοῦ κάλλους τῆς φύσεως, τοῦ σαγηνεύοντος τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ διέλθῃ τις διὰ

της οδοῦ ταύτης, ἤτις εἶδε παραλαύοντες τοσοῦτους στρατοὺς ὀνόμαστους ἐν τῇ ἱστορίᾳ, νὰ προσπελάσῃ τοῖς λόφοις, οὗς οἱ εὐγενέστατοι καλλιτέχναι, οἱ μέγιστοι ποιηταί, αἱ ἐξοχώταται διάνοιαι ἐθεώρουν, ὡς ἡμεῖς, πρό διαχίλων ἑτών, νὰ αἰσθανθῆ ἐπὶ τοῦ προσώπου του, τὴν αὔραν, ἣτις ἐθέπεισε καὶ ἐκείνους, χωρὶς νὰ καταληφθῆ ὑπὸ συγκινήσεως, κοινῆς μὲν καὶ χυδαίας, ἀλλ' ἢ ἀναποδράστως ὑφίσταται. Ἄν δέ τις περιγητῆς μείνῃ ἀπαθῆς ἐνώπιον τοιαύτης θεάς, προτιμότερον εἰς αὐτὴν θὰ ἦτο νὰ μὴ ἤρχετο. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἑδοῦ ἡ ἀμαξα ἱσταται πρό τινος πανδοχείου, ὅπως ἀναπαυθῶσιν οἱ ἴπποι· νεάνις δὲ δροσερὰ προσφέρει ἡμῖν βόδα. Αἱ Ἀθηναὶ δεξιούονται ἡμῶς δι' ἀνθέων νεοθαλῶν, ἐφ' ὧν τὰς κάλυκας ἐπεκαθῆσαν αἱ μέλισσαι τοῦ Ἰμηττοῦ, ἀμφὶ τῇ ἐωθινῇ δροσῷ.

Αἱ οἰκίαι πολλαπλασιάζονται, ἐκλείπουσι δὲ τὰ δένδρα καὶ ἡ λεωφόρος καταλήγει εἰς ῥύμην τῆς πόλεως. Διφῆς δ' ἐπιφαίνονται τὰ ὑπερυθρα πλευρὰ συναθροίσματος βράχων εἶναι ἡ Ἀκρόπολις· τὸ σεμνὸν τῶν ἑρείπων στέμμα ὑψοῦται ἐν τῷ φωτὶ ἐπὶ τοῦ βάρου του. Μακρόθεν ὁμοιάζει φρουρίῳ κατερρηκτότι, ἐκτισμένῳ δ' ἐπὶ ἀπορρώγος βράχου, ὅστις, νομίζεις, ἐπιόλυψης ἀνέθορον ἐν τῇ πεπλατυσμένῃ πεδιάδι· φαίνονται ἀκόμη ἑθελιαί κίονες τινες, ἐν ἀέτωμα καὶ σωρὶ ἑρείπων, ὁ δ' ἀπαθῆς ἥλιος περιβάλλει τὴν Ἀκρόπολιν διὰ φαεινῆς ἀκτινοβολίας. Ἀλόαι δὲ καὶ καχεκτικὰ δενδρόφια περιζωννύουσι τὸ ἱερὸν ὄρος, ὅπερ, ἐνεκα τῶν ἀντερεισμαίων αὐτοῦ, ὧν αἱ πλευραὶ φαίνονται ὡς πελεκηθεῖσαι ὑπὸ μυθολογικοῦ τινος γίγαντος, ἐνεκα τῆς ὑπὸ λελυμασμένων κτιρίων κεκαλυμμένης κορυφῆς, ὑπὸ τῷ χυσιζόν αὐτὸ ἀπλετον φῶς, παρέχει ὄψιν ἀπέλιπδα καὶ φαιδρωπὸν ἀμα. Εἰς τοὺς πόδας δ' αὐτοῦ ἐκτεινομένη ἡ πόλις μὲ τὰς χαμηλὰς οἰκίας αὐτῆς φαίνεται ὡς λαός κλίτων ταπεινῶς τὸ γένυ ἐνώπιον βωμοῦ.

Ἰπουργός τις, πολιτευτῆς ἐκ τῶν ἐξοχωτάτων, ἐστερημένος ὅμως τοῦ αἰσθημάτος τοῦ καλοῦ, προσκαλεσε τὸ μείδιγμα τῶν ἀκροατῶν, ἔπειτ' ἀπὸ τοῦ βήματος ἀναίδημόνως ὠνόμασε τὰς Ἀθῆνας «ἐν ἀποιον μέρος». Ἡ φράσις φαίνεται ἀλογος ἰδίᾳ εἰς τὸν εὐρισκόμενον πρό τῆς Ἀκροπόλεως ἄλλ' ἢ ἑκτασίς τῆς πόλεως, μέλιστα τότε, ἐξηγοῦσι χωρὶς βεβαίως καὶ νὰ δικαιολογῶσι ταύτην. Κατὰ τὸν χρόνον ἐκείνον αἱ Ἀθηναὶ ἦσαν ἀσήμαντος πολίτην καὶ σήμερον ἀκόμη δὲν εἶναι μεγάλη πόλις, ἀλλ' ἀπὸ τριακονταετίας μεγεθύνεται ὁσήμεραι εἰς τὰς δύο κεντρικὰς ὁδοὺς, τοῦ Ἐρμοῦ καὶ τοῦ Ἀιόλου, προσετέθησαν καὶ πολλαὶ ἄλλαι, ἐπληθύνθησαν δ' αἱ πλατεῖαι, αἱ καταφύτοι λεωφόροι, αἱ κομφαὶ οἰκίαι. Καὶ νῦν οἰκοδο-

μούνται νέαι μετὰ μεγάλης σπουδῆς. Μεθ' ὧν τὰς πολιτικὰς δυσχερείας εἰς ἀς περίεστη ἡ Ἑλλάς, αἱ Ἀθηναὶ προδήλως εὐήμεροῦσιν. Ὁ δ' ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐρχόμενος, καὶ ἐνθυμούμενος τὰς σκοτεινὰς, στενὰς καὶ πλῆθους πεπληρωμένους πολλοῦ ἀγίουῦ τοῦ Γαλατᾶ καὶ τοῦ Πέραν καταθέλεται ἐκ τοῦ φωτός καὶ τῆς εὐκοσμίας τῶν ἀθηναϊκῶν ὁδῶν εἶναι δὲ βέβαιον, ὅτι καὶ ἀσχέτως πρὸς τὰ ἐν αὐταῖς ἀρχαῖα μνημεῖα, αἱ Ἀθηναὶ εἰσι πόλις ὠραία· ἄρτια, καθ' ὅλα πεπολιτισμένη, ὅπου ὁ βίος φαίνεται βῆδιος καὶ εὐάρεστος. Ἀλλ' ἡ Ἀκρόπολις μεταβάλλει τὴν ὄψιν αὐτῆς αἰσθάνεσαι ὅτι τὸ μέγαλειον μιᾶς πόλεως οὐδαμῶς ἐξήρηται ἐκ τῆς ἐκτάσεως αὐτῆς, καὶ ὅτι εὐρίσκειται ἐν μιᾷ τῶν μητροπόλεων τοῦ κόσμου.

Ἀναπαυθέντες ἐπὶ μικρὸν, ἐξήλθομεν τοῦ ξενοδοχείου, καί τοι ὁ καύσων ἦτο ἐχληρότατος, καὶ ταῦτα κατὰ τὴν ἐνάτην τῆς πρωίας ὥραν ἐν μηνὶ Μαΐῳ. Περιεπατοῦμεν τυχαίως, ζητούντες τὴν σκιάν, ἐν λεωφόρῳ ἀνεπαρκῶς σκιαζομένη, ὅτε εὐρέθημεν ἐν ἀπεράντῳ πλατεῖα ἐνώπιον ὑψηλῶν μαρμαρίνων στύλων, τῶν ἑρείπων τοῦ Ὀλυμπίου. Ὁ κῶδός οὗτος συνῆπείστη τὰς μεταβολὰς τῆς τύχης τῶν Ἀθηναίων. Ἡ οἰκοδομὴ αὐτοῦ μόλις εἶχεν ἀρχίσει ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Φειδίου, ἐτελειώθη δ' ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, κατὰ τὸν πρῶτον αἰῶνα τῆς αυτοκρατορίας¹. Συληθεῖς δὲ καὶ καταστραφεῖς ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἐπιδρομῶν, κατέλιπεν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους δεκατέσσαρας κίονας, ὑπεβασταζούσας ἐπὶ τὸ ἐπιστύλιον καὶ σχηματιζούσας διπλὴν στοᾶν, καὶ ἄλλας δύο μεμονωμένας. Μία ἄλλη κείται ἐκτάδην ἡ βῆσις αὐτῆς σώζεται ἀκεραία, μικρὸν μόνον κεκλιμένη· παιδία καίχουσι περὶ τὴν καταπεπτοκυτῶν κίονα, ἀναρριχθῶνται εἰς τὰς βαθδαίσεις καὶ κᾶθηνται ἐπὶ τοῦ ἄβακου, χαρμοσύνης ἐκπέμποντα φωνὰς καὶ γέλωτας. Ὀλιγώτερον τούτων φιλόσοφοι καὶ μᾶλλον συγκεινημένοι, ἰστάμεθα, ἀκίνητοι πρό τῶν λειψάνων ἐνός τῶν καλλίστων οἰκοδομημάτων τῆς ἀρχαϊότητος.

Ἐθεωροῦμεν ἀπλήστως τὰς δεκαεννέα μέτρων ὕψος ἐχούσας κίονας, καὶ ἐθαυμάζομεν τὴν χάριν τῶν κολοσσικῶν διαστάσεων αὐτῶν. Ἀμφικοδομούμεν δὲ διὰ τῆς φαντασίας τὸν ἐξάφανισθέντα σήκον, περὶ ὃν περιέθεον αἱ κίονες. Ἐν τῷ ναφ' τούτῳ δὲν ἐτελέσθησαν πολλὰ καὶ πομπὰ εἰς τιμὴν τοῦ ἀνακτος τῶν θεῶν, οὐδ' εἶδε τὸ πρόναον αὐτοῦ θυσίας ἰκανάς. Δὲν εἶχεν ἐτι συντελεσθῆ ἡ οἰκοδομὴ, ὅτε ἀντήχησεν ἡ αὐστηρὰ φωνὴ, ἡ προσκαλοῦσα τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων εἰς προσκύνησιν τοῦ Ἀγνώ-

1. Ἡ τοῦ Ὀλυμπίου οἰκοδομὴ συντελέσθη ἐπὶ Ἀδριανού, τῷ 135 μ. Χ., ἦτοι κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς τρίτης ἑκατονταετηρίδος ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Ῥωμαϊκῆς αυτοκρατορίας. Σ. τ. Μ.

στου θεοῦ. Ὁ ταπεινὸς ὀδοιπóρος, ὁ ἐξ Ἰουδαίας ἐλθὼν ἀπόστολος, πτωχὸς ἐν τῷ ἀστυ, τῷ πεσοῦτους ἰδόντι μεγάλους ἀνδρας, πρώριξε διὰ μόνης τῆς παρουσίας καὶ τῶν λόγων αὐτοῦ, τὴν καταστροφὴν τοῦ λαμπροῦ ναοῦ, ἐν ἡ πίστις τῶν παλαιῶν χρόνων ἐκτίξεν ἀδόμη, τοῦ ναοῦ ὅστις συντελεσθεῖς κατὰ τὸ λυκόφως τῆς ἐθνικῆς θρησκείας ἐχρυσίζετο ὑπὸ τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου τῆς θρησκείας τοῦ μέλλοντος. Τὰ ἐπίσημα ἐγκαινία αὐτοῦ ἐγένοντο ἐν τῷ μεταξύ τῆς δύσεως τῆς πόλυθείας καὶ τῆς ἡσῦς τοῦ εὐαγγελίου.

Νῦν δὲ ὁ εὐρὺς περιβολός, ἐν ὃ τῶν προσκυνητῶν ὄχλος ἐπλήρησ ἀλλοτε ὕμνων καὶ θυμαμάτων, εἶναι παντελῶς ἐρημος. Αἱ μονῆραι κίονες, ἐνούμεναι ἀλλήλαις ἐν τῇ κορυφῇ διὰ τὴν ἐπικειμένην τοῖς κορινθιακοῖς κιονοκράνσι ἐπιστυλιῶν, ὑψοῦσιν ἐν ἐνὶ μόνῳ συμπλέγματι μεθ' ὑπερπράντων δυσθυμίας τὰ ὠραῖα μάρμαρα αὐτῶν, ἄτινα ὁ ἥλιος δύο χιλιοτηρίδιον ἔτρισε διὰ πυρρῶδους χροιάς· νομίζεις δὲ ὅτι θεῶνται μετ' ἐλέους τὴν καταπεπτοκυτῶν σύντροφον, καὶ ἐπειδὴ καὶ ἀκόντες ἀποδιδομεν τὰ ἡμέτερα αἰσθημάτα εἰς τὰ ἀψυχα πράγματα, φαίνονται ἡμῖν ἐν τῇ μελαγχολικῇ αὐτῶν μεγαλοπρεπείᾳ πεπληρωμέναι τῆς ἀνακνήσεως τῶν ἐξαφανισθεῖσων ἀδελφῶν καὶ τῶν λησμονηθέντων θεῶν. Μετὰ θαυμασμόν δὲ θεωρῶ τὰς εὐγενεῖς εἰδωλολάτριάδας, κίρας προφανῶς Ἑλληνος καλλιτέχνου, ἀμπνευσθέντος ἄμα καὶ ὑπὸ τοῦ μεγαλείου τῆς Ῥωμαϊκῆς δικαιοσύνης¹. Περιπατῶ ὑπὸ τὰς ὑψηλὰς στοὰς, τὰς τὸσῳ ταχέως περικουπίσας. Στριζομαι, ὅπως κρεῖσσον παρατηρήσω τὰς ἀναλογίας αὐτῶν, ἐπὶ τῶν σπονδύλων τοῦ χαμαὶ ἐν εἶδει κεραυνοπλήκτου γίγαντος κειμένου στόλου. Πολλάκις ἐπανήλθον κατὰ τὴν ἐν Ἀθήναις διαμονὴν μου, ἵνα ἐπανιδῶ τὰ μεγάλα τοῦ παρελθόντος λείψανα, μέλιστα δὲ τὴν ἐσπέραν, ὅτε ἐφωτίζοντο ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τῆς σελήνης· τὰ σεμνὰ ἐρείπια ὁμοιάζουσιν ὁμίλῳ φασιμάτων, ἀνορθούντων τὸ ἀνάστημα αὐτῶν ἐν τῇ πεδιάδι. Περιβαλλόμενα διὰ γλαυκοειδοῦς διαυγασματος, συνθηροισμέναι ὡς ὀχορὸς τῶν ἀίχμαλῶτων γυναικῶν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τραγῳδίᾳ, ἐπιζῶσαι αὐταὶ ἐν φ' τὰ πάντα ἐθέρισε περίξ ἡ ἀμειλικτος μοῖρα, ἀκίνητοι ἐν μέσῳ τῆς σιγῆς τῆς νυκτός, αἱ ὠχραὶ κίονες διαγράφονται μεγαλοπρεπῶς ἐν τῷ ὀρίζοντι, ἐν φ' διὰ τῶν μεσοκινίων αὐτῶν διαφαίνονται που καὶ που τὸ ὑποτρῆμον ναοῦ ἀστέραν φῶς.

Ἐν χαμηλῇ τῆς πεδιάδος πτυχῇ ὑλάριον κομώντων δένδρων κινεῖ τὸ πυκνὸν φύλλωμα

εἰς τὴν κούφην τῆς αὔρας πνοῦν. Ἐν τῷ ἱερῷ ἐκείνῳ ἀλσει ἀναβλύζει ἡ πηγὴ τῶν Μουσῶν· διὰ μέσου αὐτοῦ χαράσσεται ἡ καίτη χειμάρρου, κατὰμεστος γαλίων καὶ πετρῶν οὐδὲ βάνις ὑδατος ὑπάρχει ἐν τῷ βῆματι, ὅπερ ὅμως καλεῖται Πισός. Ὄταν παιδία ἀνακινῶσι τὴν ἄμμον ἀναπιδύει ἐνίοτε λεπτὴ γραμμὴ ἀργυροειδοῦς ὑδατίου· ἀλλὰ καθ' ὅλον τὸ θέρος τὸ βῆμα εἶναι ἄνυδρον, τὸν δὲ χειμῶνα μετὰ βραδύτους ὕετους μετασχηματίζεται εἰς χεῖμαρον, κυλίοντα ἐπὶ τινος ἡμέρας ἄφωνα ὑδατὰ καὶ ἐστιν ὅτε ὑπερχεῖλιζοντα. Τὸ παλαιόν, ὅτε, ὡς διηγέται ὁ Πλάτων, ἀνυπῆδητος ὁ Σακράτης διήρχετο τὸν Πισόν κατὰ τὸ ὑδάτιον βρέχων τοὺς πόδας, καὶ ὑπὸ ἀμφιλοπὴ πλατάνων κατακεκλιμένος ἐπὶ τῆς ἐν ἡμέρα προσάντει φυσούνης πύας, διελέγετο τῷ Φαίδρῳ, ὑπῆρχον ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Ἀττικῆς πλείω δένδρα, ὅπερ ἡ τῶν ἀνθρώπων κακομηχανία κατέστρεφε κατόπι. Ὁ Πισὸς δὲν θὰ ἐστῆνῆρευε τότε τόσῳ ταχέως, ὅσῳ νῦν, καὶ πιθανῶς κατὰ τὸ θέρος θὰ κατέφουε τὰ περίξ, οὐ ἐνεκα ὅτ' ἠύδουσαν οἱ κάτοικοι τὰς ἐν αὐτῷ διατωμένες Νύμφας. Οἱ Ἀθηναῖοι συνήρχοντο τότε ἐν τοῖς ἀλασεῖν, ὧν τὰ ἔγνη ὑποφαίνονται ἀκόμη, πύας δ' εὐγενεῖς θεωρίας, πύας ἐκπροδύτους ὁμιλίας· θὰ συνώδευσεν ὁ ψίθυρος τῶν ὑδάτων τοῦ Πισοῦ!

Προτοῦ νανέλλωμεν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν ἐπεσκέφθημεν μνημεῖα τινὰ ἡπτονος σπουδαϊότητος, ὅπερ ὅμως οὐδαμῶς εἰσὶν ἀγαθία προσοχής. Ἡ Πύλη τοῦ Ἀδριανοῦ, οὐ μακρὰν τῶν κίωνων τοῦ Ὀλυμπίου, σχηματίζεται ἐκ μαρμαρίνης καμάρας, ἐπικειμένης ἐτέρᾳ μέλῳ. Οἱ Ἀθηναῖοι ἤττηθέντες τέλειον, κατακταθέντες καὶ εἰθισθέντες πλέον τῇ δουλείᾳ ἐχάραξαν ἐν αὐτῇ ἐπιγραφὴν κολακευτικώτατην. Ἡ τοῦ Θεσέως πύλις ἐκφράζει τὴν χαρὰν αὐτῆς, ὅτι τοῦ λοιποῦ εἶναι πόλις τοῦ Ἀδριανού. Τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο ὅμως τὸ αὐτὸ, τὸ δ' οἰκοδόμημα εὐαρμεστεῖ τῇ ἰδέᾳ ταύτῃ. Μὴ στερούμενον ποιῆς τινος χάριτος, ἀπέχει ὅμως τοῦ τρόπου τῶν Προτυλιῶν ὅσον ἀπέχον οἱ κόλακες τοῦ Ῥωμαίου αυτοκράτορος τῶν ἐλευθέρων συμπολιτῶν τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Φειδίου.

Ἐν μικρᾷ πλατείᾳ, ὅπου δύο ἢ τρεῖς πλατάνοι καταχέουσι μαλακῶς τὴν ἀσταθὴ σκιάν τοῦ φυλλώματός των, περιεσώθησαν ὁ ἀετός καὶ τὸ περιστύλιον ναοῦ τινός. Ἐν Ἀθήναις καλοῦσι τὸν χάρον τοῦτον Ἀγορᾶν, ἀλλ' ἡ ἀρχαιολογικὴ πλάνη εἶναι πρόδηλος. Οἱ εἰδημονες διατεινόνται, ὅτι δὲν εἶναι ἐκεῖ ἡ θέσις

1. Ὁ δαπάνη Ἀντίοχου Α' τοῦ Ἐπιφανοῦς περὶ τὸ 175 π. Χ. μετακούσας εἰς τὸν κορινθίων κόσμον τοὺς κίονας τοῦ Ὀλυμπίου καὶ τὰ ἐπιστύλια ἦν, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Βίτρούβιου, οὗτις Ἑλλην τεχνίτης, ἀλλ' ὁ Ῥωμαῖος ἀρχιτέκτων Κρασοῦτος. Σ. τ. Μ.

της αρχαίας αγοράς του δήμου. Ο ναός ἦν ἀφιερωμένος τῇ Ἀθηνᾷ, καὶ ἐκτίσθη κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἀύγουστου. Αἱ κίονες δὲν εἶναι ὑψηλαί, ἔχουσι δὲ πλατείας βαδιδώσεις καὶ ἡ μείωσις αὐτῶν εἶναι πολλή πρὸς τὴν κορυφήν· ὁ ἀετὸς εἶναι ἐστερημένος παντελῶς τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Ἡ εἰσοδος αὐτῇ ὀρθογωνικῶς μνημείου φαίνεται νῦν ὡσπερ θριαμβικὴ πύλη. Ἡ μικρὰ πλατεία, ἣς ἐν τῷ κέντρῳ ἐγείρονται αἱ κίονες, μὲ τὰ δένδρα καὶ τὰς χαμηλὰς οἰκίας αὐτῆς, εἶναι θελκτικὴ τὴν ὄψιν, ὁ δὲ διαβάτης ἴσασται εὐφροσύνως ὑπὸ τὰ δένδρα, ὅπως εὖρη ἀναψυχὴν ἐν τῇ σκιᾷ.

Περαιτέρω ὑψαυται οὐκιάγων οἰκοδόμημα, ὁ πύργος τῶν Ἀνέμων. Ἐν ταῖς κορυφαῖς τῶν πλευρῶν σώζονται ἀνάγλυφα, λεωδομημένα ὑπὸ τοῦ χρόνου, ἐν τῷ δὲ καὶ παντελῶς ἐξέτηλα, ἐκαστον δ' αὐτῶν εἶναι ἐστραμμένον πρὸς ἐν τῶν ὀκτώ σημείων τοῦ ὀρίζοντος. Αἱ γλυφαὶ ἀπεικονίζουσι τοὺς ὀκτὼ κυριωτάτους ἀνέμους· ὁ Ἔυρος ἀνοιδάινει τὰς γνάθους, ὁ Νότος ἐγείρεται μετὰ τῆς θυέλλης, ὁ δὲ Ζεφύρος λιχνίζεται ἠρέμα ἐν τῷ ἀέρι. Τὰς λεπτομερείας ὁμῶς ταύτας δὲν διακρίνεις, ἀλλὰ μαντεύεις μάλλον. Τὸ θέμα μόνότονον ὀπισθοῦν μετρίως ἐνέπνευσε τὸν βεβαίως οὐχὶ ἔξοχον καὶ ἐν χρόνοις παρακμῆς τῆς τέχνης ζήσαντα καλλιτέχνην, ὅστις ἐποίησε τὸ εἰς τιμὴν τῶν υἱῶν τοῦ Αἰόλου ἐγεγερθὲν μνημεῖον ταῦτο.¹ Ὁμῶς ἐνιαχοῦ ὑπερφαινόνται τεκμήρια καλῆς ἐργασίας· ἐν τῷ ἐπιμήκει σχήματι, ἐν ᾧ κατ' ἀνάγκην ἐσφηνώθησαν τὰ ἀνάγλυφα, αἱ χαρίσσαι ἐν συνόλω εἰκόνας λιχνίζονται ἐν ἐπιτυχῶς ἐκφραζομένη βρασιώνη. Παρατήρησα πτυχὰς, γραμμὰς, καμπὰς βρασιόνων καὶ ὤμων, μαρτυρούσας ὅτι χεὶρ δεξιῦ τεχνίτου ἐπέξεργασθη αὐτάς. Δὲν ἦτο βεβαίως οὗτος Φειδίας, οὔτε Πραξίτελης ἢ Σκόπας, ἀλλ' ἀνήκειν εἰς τὴν σχολὴν ἐκείνων καὶ ἑμορφώθη ἐκ τῆς θεᾶς τῶν ἔργων των. Ἄλλως δὲ ὁ πύργος τῶν Ἀνέμων ἦτο οἰκοδόμημα ἐλαχίστης σημασίας, χρησιμεῖον εἰς τὴν προφύλαξιν μεγάλης κλεψύδρας. Ἐνδον αὐτοῦ εἰσὶν ἀκόμη καταδηλα τὰ ἔχνη τῆς θέσεως τοῦ μηχανισμού

1. Ἐκ τίνος ἐπιγραφῆς εὐρεθείσης κατὰ χώραν συνάγεται ἀκριθῶς ὅτι ἐκεῖ ἦσαν ἐπὶ τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων τὰ ἔλασα, ἤτοι ἡ ἀγορὰ ἐλαίου. Τὸ δὲ τετρακίδιον, ὅπερ ἐν τῷ ἐπιστάλῳ φέρει ἐπιγραφὴν "Ἀθηνᾷ ἀρχηγέτιδι", δὲν ἠρίσθη εἰσέτι θετικῶς ἀν' ἤτο πρόστασις ναοῦ, ἢ ἀπλῆ πύλη. Σ. τ. Μ.

2. Τὸ ἀρολόγιον Ἀνδρόνικου τοῦ Κορνηίου εἶναι ἄγνωστον ὅτε ἐκτίσθη, πάντως ὁμῶς εἶναι παλαιότερον τοῦ ἔτους 33 π. Χ. διότι μνημονεύει αὐτοῦ ῥωμαίου συγγραφεῦς τότε ζήσας. Ἐν τῶν ἀρχαιολόγων εἰκάζουσι, ὅτι φημιδομήθῃ περὶ τὴ μέση τῆς Β' ἑκατονταετηρίδος π. Χ. ἐσφαλμένως δὲ καλεῖται Νάος τοῦ Αἰόλου, ἐνεκαί τῶν ἐν ταῖς πλευραῖς αὐτοῦ εἰκότων τῶν ὀκτὼ ἀνέμων· ἐκ τῆς πλάνης ταύτης προῆλθε καὶ ἡ ὀνομασία τῆς ὀδοῦ Αἰόλου. Σ. τ. Μ.

καὶ τῶν σωλήνων, δι' ὧν διήρχετο τὸ κινουῦ τὴν μηχανὴν ὑδρὸς τῆς ἐν τῇ Ἀκροπόλει πηγῆς. Κόκλω δ' εἰσὶν ἐστήμενα ἀρχαῖά τινα λείψανα, ἀνάξια λόγου, ἅπερ ὁμῶς μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἐξυμνεῖ ὁ φύλαξ, ὅπως κερδήσῃ φιλοδωρημα δραχμῆς.

Ἡ Στοὰ τοῦ Ἀδριανοῦ, μικρὸν ἀπέχουσα, κειμένη δ' ἐν θορυβῶδει συνοικίᾳ καὶ πανταχόθεν φρασσαμένη ὑπὸ τῶν προκαπηγμάτων τῆς ἀγορᾶς, εἶναι λείψανον σχολῆς, συχναζομένης ἄλλοτε ὑπὸ μεγάλου πλήθους σοφιστῶν καὶ ῥητοροδιδασκάλων. Τὸ μόνον σωζόμενον νῦν εἶρεπιον τοῦ μνημείου τούτου τῆς παρακμῆς τῶν Ἀθηνῶν εἶναι τούτος μεμελασμένος ὑπὸ τῶν αἰώνων, ἐφ' οὗ ἐρείθεται σειρά κίωνων τοῦ κορινθίου τρόπου. Ἦν ἄλλοτε στοὰ, ἐνθα περιεπάτου φιλόσοφοι καὶ ῥήτορες. Ἡ φιλοσοφία νεολαία συνωστίζεται ἐκεῖ περὶ τοὺς διδασκάλους, οἵτινες δὲν διετήρησαν μὲν τὸ σθένος τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Δημοσθένους, ἀλλ' ἐπίσταντο οὐ μόνον νὰ αὐτογυλίζωσι τοὺς λόγους καὶ νὰ ἐξευρίσκωσι λεπτεπιλέπτους ὑποθέσεις σοφιστικῶν ἐπιδείξεων, ἀλλὰ καὶ νὰ διδάσκωσι τὴν ῥητορικὴν καὶ νὰ ἀναπτύσσωσι τὰς φιλοσοφικὰς καὶ ἠθικὰς θεωρίας τῶν προκατόχων. Τὸ εἶρεπιον τοῦτο τῆς Στοᾶς ἐναπέμεινεν, ὡς μαρτύριον τῆς διαρκείας τῆς αἰτικῆς σχολῆς καὶ τῆς κινήσεως τῶν ἰδεῶν, ἣν οὐδαμῶς κατέστειλεν ἡ ῥωμαϊκὴ κατάρτησις. Ἐκεῖ ἠκούοντο ἐν τῇ τέχνῃ τοῦ λέγειν οἱ νεανῖαι, οὓς οἱ πλοῦσιοι τῆς Ῥώμης πολῖται ἔπεμπον εἰς Ἀθήνας, ὅπως ἐκπαιδευθῶσιν, καὶ οἵτινες ἐπανερχόμενοι ἐκόμιζον εἰς τὴν μητρόπολιν τοῦ κόσμου τὰς φιλοσοφικὰς καὶ καλλιτεχνικὰς παραδόσεις τῆς Ἑλλάδος. Διὰ δὲ τῆς δυνάμεως τοῦ λόγου, διὰ τῆς ἐργασίας τῶν διδασκάλων ἐκείνων τῆς ῥητορικῆς καὶ τῆς ἠθικῆς, ὧν εἰς ἐπιφανῆς μαθητῆς, ὁ Κικέρων, ἀδιαλείπτως ἐγκωμιάζει τὴν μαθησιν καὶ τὴν δεξιὰν φύσιν, ἢ ἑλληνικὴν μεγαλόνοια ἐπαλιτισε τὴν Ῥώμην, κατενίκησε τὸν ἀτίθασσον κατακτητὴν καὶ διέσωσε τῷ κόσμῳ τὸ ἀισθημα τοῦ κατ' ἰδέαν καλοῦ. Ἡ Στοὰ ἐκπροσωπεῖ τὴν μεσαίχουσαν ἐκείνην περίοδον, τὴν ἐπελοῦσαν μετὰ τὴν πλήρη ἀνάπλωσιν τῆς ἐλληνικῆς διανοίας καὶ ἐλευθερίας, ὅτε ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην διεδόθησαν τὰ στοιχεῖα τῆς τέχνης καὶ τοῦ καλοῦ. Σήμερον δὲ ἔμποροι στόμων, σκηναὶ βπου ἐκτίθενται πρὸς πώλησιν ὀπίσθαι καὶ λάχανα, πληθὺς παραπηγμάτων πληρουμένων ἐκ φουστανελλαφόρων παλληκαρίων, κατέχουσι τὴν θέσιν τοῦ παλαιῦ Λυκαίου, καὶ ἐγείρονται ἐντός καὶ περὶ τῆς Στοᾶς, ἐνθα ἀντήχουσι ἄλλοτε τοσοῦτοι ἐναρμόνιοι στίχοι, τοσαῦται ἐπιχάρτες διαλέξεις. Ἦνταῦθα ὑπεμνηματίζοντο αἱ δημογορικά του Δημοσθένους καὶ οἱ τοῦ Σακράτους διάλογοι ὑπὸ ἀγγλικοῦ στάτων ὀπαδῶν τοῦ φθίνοντος ὀρθοκράτους,

καὶ ἐμελετώσαντο βραδυτέρον ἐν τῷ ἰδίῳ τύπῳ ὑπὸ τῶν φροντιστῶν τοῦ ἀρτιγενούς χριστιανισμοῦ· οἱ Βασίλειοι, οἱ Γρηγόριοι καὶ τοσοῦτοι ἄλλοι ἤρχοντο ἐνταῦθα, ὅπως ἐκ τῶν ἀρχαίων γραμμάτων διδασκώσιν τὸ μυστήριον τῆς ἐρμηνείας καὶ τῆς συλλογιστικῆς. Ἀκούοντες δ' ἐν τῇ Στοᾷ τὰ μαθήματα τῶν ἐξηγητῶν τῆς τέχνης τῶν ἐξέχων ἀνδρῶν τοῦ παρελθόντος, ἐδιδάσκοντο πῶς νὰ καθίστῶσι μετὰ πειστικῆς εὐγλωττίας κατανοητὰ ταῖς νεοφύτοις τὰς ἀληθείας καὶ τὴν ἠθικὴν τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ πῶς νὰ καταδεικνύωσι τὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς γλώσσης τοῦ Πλάτωνος.

Ἀνεπόλου ἐν τῇ διανοίᾳ τοὺς ἐσχατὶ ἐπιφανεῖς μαθητὰς ἐκείνους, ἐνωτικζόμενος τὰ ῥήματα τῶν ἀπὸ τῆς Στοᾶς διδασκάλων, ὅτε εὐρέθην κατέναντι τοῦ χορηγικοῦ μνημείου τοῦ Λυσικράτους, εἰς ὃ ἀμέμωτος ἐνδιατρίβουσι αἱ τὰ εἶρησιν τῶν Ἀθηνῶν περιγράφοντες ἀρχαιολῶγοι. Τὸ μνημεῖον ὅμως τοῦτο δὲν εἶναι εἰρεπίον· φημιδομημένον ἐν σχήματι φανοῦ, περικεκυκλωμένον ὑπὸ κιονίσκων, ὑπὸστρηξιζόμενων δυστυχῶς ὑπὸ τοίχου, προσφυλάττοντος μὲν αὐτοὺς ἀπὸ καταπτώσεως, ἀλλὰ καὶ φράσσοντος τὸ μετακίδιον, οὕτω δ' ἀποκρύπτοντος τὴν κομψότητα αὐτῶν, τὸ λεπτόν καὶ χαρτεῖν τοῦτο σκῆνος οὐδεμίαν ἐξεγείρει ἐνδοξὸν ἀνάμνησιν. Λυσικράτης ὁ χορηγὸς ἔκτισεν αὐτὸ εἰς μνήμην νίκης, ἣν ἐν δραματικῷ ἀγῶνι ἐνίκησε κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Δημοσθένους καὶ τοῦ Φιλίππου· εἶναι δὲ τὸ μόνον περιωθεν λείψανον τῶν πολυκερῶν μνημείων τῆς ὀδοῦ Τριπόδων, ἅπερ πρὸς ἀπαθανάτισιν τοῦ ὀνόματος αὐτῶν ἀνήγειρον νικηταὶ ἐν ἀγῶσι καὶ εἶναι ἄμα ἔργον, οὐ αἱ ἄβραϊ ἀναλογίαι τεκμηριοῦσιν τὴν εὐφυῖαν ἀγνώστου καλλιτέχνου. Ἄλλ' ὁ βλέπων τοῦτο ἐπιθυμεῖ τὴν κατεδάφισιν τοῦ λιθίνου τοίχου, τοῦ συζρατοῦντος τὸ εὐθροπτον οἰκοδόμημα, ὅπως ἐλευθερον τὸ βλέμμα ἀτενίσῃ διὰ μέσου τῶν κίωνων τὸ γλαυκὸν τούρανου, καὶ ἀκαλύτως εἰσδύουσαι αἱ τοῦ ἡλίου ἀκτίνες πληρῶσι φωτὸς τὸν κυκλοτερεῖ ἐκεῖνον χῶρον.

[Ἐπειτα συνεχῆς] Ν. Ρ. Πολίτης.

Αἱ ὀφθαλμιαὶ τῆς γριεινῆς

Ὁ ἄνθρωπος ἀπλήστως ὀρέγεται νὰ μανθάνῃ. Μὴ ἀρκούμενος εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῶν δώρων, τὰ ὅποια ἡ φύσις διαχέει περὶ αὐτόν, ἐρωτᾷ αὐτὴν ἀκαταπαύστως, πειρώμενος νὰ μάθῃ τὴν σύνθεσιν, τὴν ἐπίδρασιν, τὸν προορισμὸν παντὸς ὅ,τι ὑποπίπτει εἰς τὰς αἰσθήσεις του. Ἡ ἐπιφελὴς αὐτὴ περιεργία κατέστησεν αὐτῷ οἰκεῖον τὸν κόσμον. Ἐξῆρσε καὶ ἐμέτρησε τὴν

γῆν, τὰ ἄστρα· ἀνεκδομήσθη τὴν ἱστορίαν τῆς γήινης πραίρας, ἐνέλυσε πάντα τὰ συστατικὰ αὐτῆς, ἀνεκάλυψε καὶ ἐν ταῖς ἀπερίωτος ἐλαχίστοις πράγμασι τὴν πηγὴν τῆς ζωῆς, περιέγραψε τὰς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν ἀστέρων φλεγόμενας οὐσίας. Εἰς πολλοὺς κλάδους τῶν ἐπιστημῶν, φαίνεται προσεγγίζων εἰς τὸ τεταγμένον τῇ ἰσχύϊ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ ἔρημα· πολλὰχοῦ, ἐγένετο καὶ ὀλοκληριῶν κύριος καὶ νομεὺς τῆς περὶ αὐτὸν χώρας, διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς γεωργίας καὶ τῆς βιομηχανίας. Διὰ τῆς σκέψεως αὐτοῦ περιλαμβάνει καὶ κατανοεῖ τὸ σῦμπαν· ἀλλὰ, πρᾶγμα παράδοξον, ὀλιγώτερον παντὸς ἄλλου κατανοεῖ, ὀλιγώτερον παντὸς ἄλλου ἐνασχολεῖται νὰ γνωρίσῃ τὸν ἴδιον ἑαυτὸν του.

Ἐν τούτοις οἱ σοφοὶ τῆς Αἰγύπτου, τῆς Ἑλλάδος, εἶχον προαισθανθῆ εἶτι πᾶσα πρόδος ἐν τῇ ἀνθρωπότητι, δέον ν' ἀρχίσῃ ἀπὸ τῆς γνώσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ παρεκάλουν ὀριστικῶς τὸ Γνώθι σαυτὸν. Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα δὲν κατενόηθη τὸ ἀξίωμα τοῦτο, κατὰ δὲ τοὺς μεταγενέστερους ἀρνήμελήθη ὀλοσχερῶς, καὶ ὁ Βοσσοῦτος εἶχε δικαίον λέγειν: Ἡ ἀναγκαιότητα τῷ ἀνθρώπῳ ἐπιστήμη εἶναι ἡ γνῶσις ἑαυτοῦ. Ἡ ἐπιστήμη αὕτη εἶναι ὀραιότερα ἔτι, οὐχὶ μόνον διότι εἶναι ἡ ἀναγκαιότητα πασῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ σπανιωτάτη.

Καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἔτι, ἐκτὸς τῶν ὑπὸ τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτῶν ὑποχρεουμένων εἰς ἀνατομικὰς καὶ φυσιολογικὰς μελέτας, οἱ ἀνθρωποὶ δὲν γινώσκουσιν ἑαυτοὺς, οὔτε ζητοῦσι νὰ γνωρίσωσιν ἑαυτοὺς, οὔτε ὑποπτεύουσι καὶ τὴν ὀφέλιμν τῆς τοιαύτης γνώσεως.

ὀικιδήποτε καὶ ἂν εἶνε αἱ περιστάσεις τοῦ βίου, ἢ μελέτη ἡμῶν αὐτῶν, τοῦ σώματος ἡμῶν καὶ τῆς ψυχῆς ἡμῶν, εἶνε συντελεστικώτατα εἰς τὴν πρόδον, τὴν εὐξέλιαν, καὶ τὴν τελειοποίησιν ἡμῶν. Ἡ γνῶσις τῶν νόμων τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἐπιωφελεστότη οὐσα πρὸς τοὺς βιοῦντας κατὰ τὰς διακελεύσεις τῆς φύσεως, καὶ ἀπὸ τῶν προλόγτων τῆς γῆς προσδοκῶντας τὴν πλήρωσιν τῶν ὀλικῶν αὐτῶν ἀναγκῶν, καθίσταται τοσοῦτ μάλλον ἀπαρῖτητος, καὶ ὅσον αἱ κοινωνικαὶ ὀμάδες ἀπομακρύνονται τῶν ἀρχικῶν δρων τῆς ὀπάξεως, βιοῦσαι κατὰ τοὺς εἰδικούς ὀλους ὀρους τοῦ πολιτισμένου βίου. Ὁ πολιτισμὸς μέχρι τίνος βαθμοῦ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐκπλήρωσις τοῦ ἀνθρωπίνου προορισμοῦ. Ἄλλὰ καὶ ἐν χρόνον ὁ πεπολιτισμένος ἀνθρώπος μεταχειρίζεται τὴν νοημοσύνην αὐτοῦ ὅπως διαγωγή εὐχερέστερον καὶ εὐαρεστότερον τὸν ὀλικὸν βίον, ὅπως ἐκτείνῃ τὸ πεδίον τοῦ διανοητικοῦ βίου, πρέκει, ὅπως προλάβῃ τὴν ἐπαπειλούμενην συγροῦσιν μεταξύ τῆς φύσεως καὶ τῆς ἐνεστάσεως καταστάσεως του, νὰ μεταχειρισθῇ ἐπίσης καὶ τὰ

πόρισμα τῆς πείρας, τῆς κτηθείσης ἐπιστήμης, καὶ τοῦ συλλογισμοῦ, ὅπως ὑπαγάγη, ὁσον ἐνεστὶ, τὸ νέον εἶδος τοῦ βίου του — ἐν μέρει τεχνητοῦ — εἰς τοὺς προϋπάρχοντας νόμους τοῦ ὀργανισμοῦ του.

Πρέπει λοιπὸν ἂν ἀντιδράσωμεν κατὰ τῆς αἰτίας αὐτῆς τοῦ ὀλέθρου, ἥτις ἀναπτύσσεται καθόσον ἀπομακρυνόμεθα τῆς ἀρχικῆς ἡμῶν καταστάσεως. Τὸ φάρμακόν κεῖται παρὰ τὸ νόσημα. Ἄφ' ἡμῶν ἐξαρτᾶται νὰ ποιήσωμεν χρῆσιν αὐτοῦ. Ἡ μελέτη τῆς φύσεως ἡμῶν, τοῦ ὀργανισμοῦ ἡμῶν, τῶν σχέσεων αἰτίνας ὑφίστανται μεταξύ τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ, μεταξύ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς φύσεως, θὰ μᾶς διδάξῃ βεβαίως κατὰ ποίους τρόπους πρέπει νὰ προσαρμόσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς πρὸς τὰς περιστάσεις, ἐν αἷς ἐκλήθημεν νὰ ζήσωμεν. Πρὸς τοῦτο, κατὰ πρῶτον, πρέπει νὰ γνωρίσωμεν ἐξαυτοῦς. Εὐτυχῶς δὲν ἔχομεν διὰ τοῦτο ἀνάγκη βαθεῖων μελετῶν καὶ περιπεπλεγμένων συλλογισμῶν.

Ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ δρισθῇ ὡς «διάνοια ἐξυπηρετούμενη ὑπὸ ὀργάνων». Τὰ ὅργανα αὐτὰ ἐπλόστησαν ὅπως λειτουργῶσιν, ἐπὶ τινα καιρὸν, ἕνα αἶψα περίπτω. ἂν δὲν παραβιάζωμεν τοὺς νόμους τῆς φύσεως. Ἄλλ' ὁ πεπολιτισμένος βίος, τοιοῦτον δὲν βισῶμεν αὐτόν, τείνει ἀκαταπαύστως εἰς τὸ νὰ μᾶς ἀπομακρύνῃ τῆς φυσικῆς ὁδοῦ κατ' ἀκολουθίαν, εἶνε ἀνάγκη νὰ ἀναζητήσωμεν τὸ σύνολον τῶν μέσων, ἀτινα δύναται νὰ μειώσωσιν ὅσον ἐνεστὶ τὴν δυσάρεστον αὐτῆν ἐπίδρασιν, ὅπως διατηρῶμεν τὴν ὑγίαν μας, ἐπανακτῶμεν αὐτὴν ὡς αἰσὶς ἀλλοιοῦται, καὶ παρατείνωμεν τὸν βίον ἡμῶν καθ' ὅλων τῶν αἰτίων, αἰτίνας συνομνύουσιν ὅπως παρασκευάσωσιν ἡμῖν πρόῳρον θάνατον. Τὸ σύνολον τῶν μέσων τούτων ἀποτελεῖ τὴν ἐπιστήμην, τὴν ἐπονομαζομένην Ἱγίεινήν. Εἰς τὴν θεὰν Ἱγίειαν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα Ἐλληνες τε καὶ Ῥωμαῖοι ἀνήγειρον ἀγάλματα. Σήμερον δὲν λατρεύεται πλέον ἡ φανταστικὴ αὕτη θεότης, ἀλλ' εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ἐπιστήμης, ἥτις διεδέξατο τὴν λατρίαν τῆς, ἀφιερῶνται βιβλία συνοψίζοντα πάντα τὰ γινώστα ἡμῖν περὶ τῶν μέσων τῆς μακροβιότητος, δηλαδή τῶν μέσων τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀρχῶν τῆς Ἱγίεινῆς ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ.

Ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶνε οὔτε ἀπλῶς ζῶον, οὔτε καθαρῶς πνεῦμα, οὔτε πύθηκος, οὔτε ἀγγελός, ἐπειδὴ τὸ σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ εἶνε συνηνωμένα δι' ἀλύτων ἀχρι θανάτου δεσμῶν, τὰ δύο ταῦτα μέρη ἡμῶν αὐτῶν διατελοῦσι κατὰ τὸν βίον ἐν ἀδιασπαστῷ ἐπικοινωνίᾳ πρὸς ἀλλήλα, τοῦ ἐνὸς χρησιμεύοντος εἰς τὸ ἕτερον ὡς ὄργανου. Ἡ ζωὴ εἶνε τελεία, κανονικὴ, ἐφ' ὅσον οἱ δύο συνεταῖροι, συμφωνοῦσι τόσον πολὺ ὥστε ἐνεργοῦσι οὕτως εἰπεῖν ὁρμεμφῶς πρὸς

τὸ κοινὸν ἀμφοτέρων ἀγαθόν. Τὸ σῶμα, εἰς τὰς συνήθεις περιστάσεις, δὲν ἐνεοῖ ἕτι ὑπακούει εἰς τὸ πνεῦμα, καὶ τὸ πνεῦμα, εἰς τὸ ὅποσον αἱ αἰσθήσεις μεταβιβάζουσιν ἐντυπώσεις, δέχεται αὐτὰς ὡσεὶ ἦσαν κατ' ὄλοκληρίαν αὐτόμαχοι. Ὅταν ἡ ἁρμονία αὕτη τῶν λειτουργιῶν εἶνε τελεία, τὸ σῶμα ἐκτελεῖ αὐτομάτως πάσας τὰς καθαρῶς ζωϊκὰς λειτουργίας καὶ εἶνε ἔτοιμον νὰ δεχθῇ τὴν ἐλαχίστην ἐκουσίαν παρόρμησιν τῆς φύσεως ἐνῷ ἡ ψυχὴ σχεδόν μὴ ἔχουσα συνείδησιν τῆς φυσικῆς ζωῆς, δέχεται μετὰ θαυμασίας τελειότητος τὰς ἐντυπώσεις τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, ἀναζητᾷ αὐτὰς, τὰς ποικιλλεῖ κατὰ βούλησιν, ἢ ἀπομονομένη, ἐν τῇ σκέψει, πολλακίς ἀπαλλάττεται σχεδόν ἐντελῶς τῶν σωματικῶν δεσμῶν.

Τοιοῦτος εἶνε ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ γενέσει του. Ἐν τοιούτοις ὅροις δέον νὰ ἐμμεῖνῃ ὅπως ἐκπλήρωσῃ τὸν προορισμὸν του ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὅπως ἐκτελέσῃ τὰ καθήκοντά του. Ἡ συγκράτησις τῆς ἰσορροπίας καὶ τῆς ἁρμονίας μεταξύ τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ σώματος, εἶνε ὁ κύριος σκοπὸς τῆς Ἱγίεινῆς, διότι, ὅπως λέγει ὁ Πλάτων, «οὐχὶ μόνον τὸ σῶμα εὐεκτοῦν, καθιστᾷ ἰσχυρὰν τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ εὐεκτοῦσα συντελεῖ εἰς εὐεξίαν τοῦ σώματος». Ἄς προσπαθῆσωμεν λοιπὸν κατ' ἀρχὰς νὰ γνωρίσωμεν τὸ σῶμά μας ὅπως μάθωμεν νὰ ἐκτιμῶμεν αὐτὸ, νὰ τὸ σεβώμεθα, νὰ τὸ περιποιώμεθα.

Τινὲς, κακῶς ἐκτιμῶντες τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνθρώπου, νομίζουσιν ὅτι πρέπει νὰ περιφρονῶσιν τὸ σῶμα, νὰ μεταχειρίζονται αὐτὸ ὡς τὸν ἔσχατον τῶν ὑπαλλήλων των. Δὲν προνοοῦσι ποτὲ ἐν τάξει περὶ τῶν ἀναγκῶν αὐτοῦ, ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ ὑπερμέτρους κόπους, καὶ κωφεύοντες πρὸς τὰς διαμαρτυρίας αὐτοῦ ὡς ἀποτείνει αὐτοῖς ὑπὸ μορφῆν κοπώσεως, δυσθυμίας, ὀδύνης, ἀσθενείας, ἐξακολουθοῦσιν ἀγγαρεύοντες αὐτὸ, θεωροῦντες αὐτὸ ὡς θούλον καὶ οὐχὶ ὡς ἑταῖρον, σκοποῦντες δὴθὲν νὰ ἐπιτύχωσι τὴν ὑπεροχὴν τοῦ πνεύματος καὶ τὴν ἐνίσχυσιν αὐτοῦ. Ἀξιοθρήνητος πλάνη. Ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα, ὡς ἀπὸ κοινῆς σὺντροφοῦ ἐν τοῖς φαινόμενοις τῆς ζωῆς, ἔχουσιν ἴσα δικαιώματα· ἑκάτερον αὐτῶν ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ ἔχει ἰσότημον ἀξίαν, καὶ, ἐνεκα θαυμαστῆς τινὸς προνοίας τῆς φύσεως, ὁ σφετερισμὸς τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἐνὸς ὑπὸ τούτου ἢ ἐκείνου, ἔχει ὡς ἄμεσον συνέπειαν τὴν ἐφ' ἐαυτοῦ ἀντανόκλασιν τοῦ ἀδικήματος τὸ ὅποσον προὔξεται.

Πρέπει κατὰ πάσαν στιγμὴν νὰ ἐπαναλαμβάνωμεν: «Νοῦς ὑγιῆς ἐν σώματι ὑγιεῖ»· ὁ θέλων νὰ περιχαρκαθῇ εἰς ἐλαχιστοὶν τινα πνευματικότητα καταδικάζει ἑαυτὸν εἰς τὴν ἀδυναμίαν, διότι δύναται μὲν νὰ παραβιάσῃ τὰ δικαιώματα τοῦ σώματος διὰ θελήσεώς αὐ-

μαθοῦς ἢ ἀγαλιώτου, ἀλλὰ τοῦτο αὐτομάτως ἐδικαίεται, καὶ ἐλαττῶναι κατ' εὐθὴν λόγον τὰς δυνάμεις τοῦ πνεύματος, εἴτε κατὰ τὴν ἔντασιν αὐτῶν εἴτε κατὰ τὴν διάρκειαν. Τοῦτο δὲ συμβαίνει εἰς τοὺς πλείστους τῶν ἐνασχολούμενων εἰς τὰ ἐλευθέρια ἐπαγγέλματα. Παραμελοῦντες τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις, ποιῶντες, χρῆσιν διεγερτικῶν τροφῶν, συντέμνοντες τὰς ὥρας τοῦ ὕπνου των, ἀναγκάζοντες τὴν διάνοιαν αὐτῶν εἰς ὑπερβολικὴν ἐργασίαν, μειοῦσι τὴν ζωτικότητα τῶν ὀργάνων, προκαλοῦσι σφοδρὸν ἐρεθισμὸν τοῦ ἐγκεφαλοῦ καὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος διαστρέφοντα τὰς ἐντυπώσεις ἢ ἐμμύον ἐν τῇ καταστάσει αὐτῆ ἐκτροχιάζει τὰς φυσικὰς καὶ ἠθικὰς δυνάμεις καὶ συντέμνει τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς.

Ἐπάρχει τοῦλάχιστον ἀμοιβή τις τοῦ προῳρου τοῦτου θανάτου; Δυνάμεθα νὰ ἐφαρμόσωμεν ἐπὶ τῶν παραδεχομένων τούτου ἢ καταδικαζομένων εἰς τοῦτον τὸ λόγιον τῶν ἐπικουρείων «Βραχὺς βίος ἀλλὰ καλός»; Τὸ πνεῦμα κερδίζει τόσην ἔντασιν ἐνεργείας, ὅσην χάνει δι' ἀρκειαν δυνάμεις; Οὐδάρως. Ὁ διανοητικὸς ὑπερθερισμὸς, ἀληθῆς ἀσθενία τοῦ πνεύματος, προξενούμενος ὑπὸ τῆς καταστροφῆς τῶν δυνάμεων αὐτοῦ, καὶ τῶν παρορμήσεων πολιτισμοῦ ἐκνευριστικοῦ, εἰς οὐδὲν ἄλλο χρησιμεῖ, εἰμὴ μόνον εἰς παραγωγὴν ἔργων φαντασίας· οὐδέποτε γεννᾷ—μετ' ὅσα καὶ ἂν διατείνωνται, εὐγενῆ τινα, ὑψηλὴν ἔμπνευσιν, ἢ ἡ καλλιτεχνικὴ ἢ φιλολογικὴ ἔκφρασις δύναται νὰ ἐκτελέσῃ ὑγιᾶ ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς κοινωνίας. Τὰ προϊόντα τῆς ἀληθοῦς φιλολογικῆς ἀξίας, τὰ προωρισμένα νὰ ἐπιζητήσῃ, τὰ διδάσκοντα καὶ ἠθικοποιοῦντα, τὰ συγκινούντα διὰ τῆς ἀκαταμαχῆς τῆς δυνάμει τοῦ Ἀληθοῦς, τοῦ Καλοῦ, τοῦ Ἀγαθοῦ, εἶνε προϊόντα ἐνδελεχοῦς, ἐλλόγου μόθου τῆς διανοίας, ἢ αἰσθηματος συνεχοῦς, ὅπερ ἐπιγίρει τὴν ἀνταύγειαν του ἐπὶ τῶν ἀληθῶν τοῦ πνεύματος δημιουργημάτων.

Ἄφ' ἑτέρου, οἱ διὰ τοῦ ἔργου τῶν χειρῶν των ποριζόμενοι τὸν ἐπιούσιον ἄρτον, οἱ ἔξαντλοῦντες τὴν ζωὴν αὐτῶν ἐν ἀκαταπαύστῳ πάλῃ ὅπως πληρώσωσι τὰς ἀπαιτητικώτερας τῶν ἀναγκῶν των, εἰσὶν ἠναγκασμένοι νὰ ἀπαιτῶσι παρὰ τοῦ σώματος ὑπερβολικὴν, παρατεταμένην, ὑπέρμετρον δαπάνην δυνάμεων. Ἐν τῇ περιστάσει αὐτῇ τὸ πνεῦμα χρησιμεῖ μόνον εἰς τὸ νὰ διευθύνῃ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον μηχανικῶς τὴν ἐργασίαν. Κατὰ τὰλλα, παύει ὑπάρχον, πάσα ἡ ζωτικότης του συγκεντροῦται ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ μηχανῇ, ὠθοῦν αὐτὴν νὰ παραγάγῃ καθ' ἐκάστην στιγμὴν ὅ,τι δύναται. Διὰ τῆς ἀμεταπτώτου αὐτῆς χρήσεως τῶν φυσικῶν δυνάμεων, οὐ μόνον ἡ διάνοια ἀπόλλυσι μέρος τῶν προσόντων αὐτῆς, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος μεταβαλλόμενος εἰς ἀληθὴ μηχανισμόν παρα-

δίξει τοὺς νόμους τοῦ ὀργανισμοῦ του, φέρει, καταστρέφει τὸ ὄργανον, τὸ ζῶν ἔργαλειον, ὡς μὴ φροντίζων νὰ παράσῃ αὐτῷ τροφὴν, ἀνάπαιυσιν, ὕπνον, ἀτινα ἠδύνατο νὰ συντηρήσῃ ἐπὶ μακρὸν τὴν βίωμν καὶ παραγωγικότητά αὐτοῦ. Ἐκ τῆς καταχρήσεως αὐτῆς τῶν φυσικῶν δυνάμεων, μοιραίως ἔπεται, ἡ βαθμικὴ ἐξασθένεια, ὁ μαρασμὸς, καὶ ἡ ἀνυπεράσπιστος παράδοσις τοῦ σώματος εἰς πάσας τὰς αἰτίας τοῦ ὀλέθρου.

Ἐπάρχει λοιπὸν δικαίον τι μέτρον ἐν τῇ χρήσει τῶν φυσικῶν καὶ τῶν διανοητικῶν δυνάμεων. Ὁ ἀπομακρυνόμενος αὐτῶν, καταστρέφει τὴν ἰσορροπίαν, ἥτις παράγεται ἐκ τῆς ἁρμονικῆς λειτουργίας τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ σώματος. Ἡ Ἱγίεινὴ διδάσκει ἡμᾶς πῶς νὰ ἀπομακρύνωμεν τὸν κίνδυνόν τοῦτου εἰς τὰς διαφόρους περιπτώσεις τῆς πραγματικῆς, τῆς πρακτικῆς ζωῆς· πῶς νὰ θεραπεύωμεν τὰ ἀποτελέσματα περιστάσεων τὰς ὁποίας δὲν δύναμεθα νὰ μεταβάλωμεν· ἂν δὲ ζητήσωμεν ἀργὰ τὰς συμβουλὰς τῆς, μᾶς ὑποδεικνύει καὶ πᾶσιν τὰ μέσα, δι' ὧν δύναμεθα νὰ θεραπεύσωμεν τὴν συμβάσαν ἀταξίαν, καὶ ἥτις ἐκδηλοῦται διὰ τῆς ἐξασθενείας, τῆς μερικῆς ἀτροφίας, τῆς ὀδύνης, τῶν πρῶτων τῆς ἀσθενείας συμπτωμάτων.

Ἡ Ἱγίεινὴ ἐξασφαλίζει ἡμῖν τὴν ἰσχὺν πασῶν τῶν δυνάμεων, τὴν ἐκ τῆς ζωῆς πηγάζουσαν ἐσωτερικὴν θυμηδίαν, διατηρεῖ τὴν ὑγίαν ἡμῶν, παρατείνει τὴν ἀμυήν ἡμῶν, ἀπαλλάσσει ἡμᾶς πληρώσεων κατὰ τὸ γῆρας, καὶ ἐπιβραδύνει τὸν θάνατον μέχρι τῆς ὕπὸ τῶν νόμων τῆς ἡμετέρας φύσεως ταχθείσης προθεσμίας. Αὕτη ἡ ἐπιστήμη, ἡ ἀναγκασιότατη πασῶν καὶ ἡ μᾶλλον ἀγνοουμένη, ἀποτελεῖ τὴν τέχνην, δι' ἣς δύναμεθα νὰ ζήσωμεν ἐπὶ μακρὸν.

Ἡ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ καθηγητῆς τῆς φιλολογίας κ.κ. Κόντας ἐξέδωκε πρὸ τίνος εἰς ἀγκῶδες τεύχος «Γλωσσικὴς παρατηρήσεις», δι' ὧν πολλὰ τῆς σημερινῆς ἡμῶν γλώσσης ἡμαρτημένως φερόμενα διορθοῦνται. Ἐκ τούτων ἐστὶ καυχολογήσασθαι ἕπιν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Βατίαι» τὰ κατωτέρω ὄλιγα, παραλιπούσης διὰ τὴν συντομίαν τῆς μακροῦς ἐρημίας καὶ μαρτυρίας, δι' ὧν συνοδεῖται αὐτὰς ὁ κ. Κόντας πρὸς κόπον τῆς γνώμας αὐτοῦ. Σ. τ. Α.

ΓΛΩΣΣΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- **Ριψοκινδύη* ἀντὶ *ριψοκινδυνεύω*.
- Αἰτιῶμαι*, συντακτέον μετ' αἰτιατικῆς, ὅχι γενικῆς.
- **Ἐπομαι* καὶ *ἐπιῶ* τινι, ὅχι τινός.
- Σβῆκλις* ἀντὶ τοῦ *συγκάλεις*.
- Παρτοιός*; *ἐρετιός* ἀντὶ *-εινός*.
- **Ἡ ἐλιξ*, ἢ *κάλυξ*, ὁ *λέμβος*, ἀντὶ τῶν ἐσφαλμένων; ὁ *ἐλιξ*, ὁ *κάλυξ*, ἢ *λέμβος*.
- **Ἄλυσις*, ὅχι *ἄλυσις* κλπ.

πε, πόσο χρειάζομαι ακόμη ως πού να φθάσω εις τὸ Αγγλ;—Τράβα μπρός, ἀπεκρίνατο ὁ χωρικός. Ὁ ὀδοιπόρος ἐνόμισεν ὅτι ὁ χωρικός ἤθελε νὰ τὸν ἐμπαίξῃ καὶ ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του. Ἀφοῦ ἐβάδισεν ἐφ' ἱκανὸν ὁ ξένος, ὁ Ἑλβετὸς ὑπολογίσας ἐκ τοῦ βαδίσματός του πόσον χρόνον θὰ ἐχρειάζετο ἵνα φθάσῃ εἰς τὸ Αγγλ, τῷ φωνάζει:—Θὰ εἰσέλθῃ σὲ μιά ὥρα.

Ἄλλοι
 Ὅτε ὁ πατήρ τοῦ Μιραμπώ ἔφερε τὸν υἱὸν του εἰς ἐκπαίδευτήριον, ἐπέβαλεν αὐτῷ νὰ ὀνομάζῃται Πέτρος Μπουφιέρης.

— Εἶπα εἰς αὐτόν, ἔγραψε, νὰ γείνη ἀξίος ἵνα φέρῃ τὸ ὄνομά μου· καὶ δὲν θὰ τῷ ἐπιτρέψω τοῦτο ἢ ἀφοῦ εὐσυνειδήτως κρίνω ὅτι ἀπέκτησε τὸ δικαίωμα.

Τὸ μέλλον ἀπέδειξε κατὰ πόσον ὁ νέος Μιραμπώ ἐδικαίωσε τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ πατρὸς του.

Κατὰ τὰς ἐφημερίδας τῆς Μόσχας ἐπὶ τῇ προσεχῶς τελεσθησομένῃ αὐτόθι ἐορτῇ τῆς στέψεως τοῦ Τσαροῦ θὰ ὑπάρχωσιν ἐν διηνεσεί ἑνεργεῖα 85 μαγειρεῖα, ἅτινα θὰ παρέχωσι δωρεὰν τροφήν εἰς τὸν λαόν.

Ἄλλοι
 Ἔψος τῶν θαλασσιῶν κυμάτων. Ἐν τῇ Ἀτλάντικῇ ὠκεανῷ παρατηρήθη ὅτι τὰ κύματα φθάνουσιν εἰς ὕψος 24, 32 καὶ ἐνίοτε 43 ποδῶν ἐν τῇ Εἰρηνικῇ ὠκεανῷ τὸ μέγιστον ὕψος εἶνε 32 ποδῶν, ἐν τῇ Μεσογείῳ 14 1/2 καὶ ἐν τῇ Βορείῳ Θαλάσσῃ 13 1/2 ποδῶν.

Κατὰ τὴν «Ναυτικὴν Ἐφημερίδα» ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατὰ τὸ 1881 συμβάντων ναυαγίων ἐξάγεται ὅτι ἐν πλοῶν ἐγένετο κατὰ πᾶν διάστημα τεσσαρῶν ὥρων. Τὰ πλεῖστα τῶν δυστυχημάτων προέρχονται ἐξ ἀμελείας τῶν κυβερνητῶν ἐν ὥρᾳ ἡμέρας ἢ νυκτός. Μόνον ἐν τῇ βορείῳ Ἀτλαντικῇ ὠκεανῷ κατὰ τὰ δύο ἔτη 1879 καὶ 1880 συνέβησαν τετρακόσαιο συγκρούσεις, αἱτινες ἦτο δυνατόν νὰ μὴ ἐπέλθωσιν ἐὰν οἱ πλοίαρχοι τῶν συγκρουσθέντων πλοίων ἐβλεπον ἐγκαίρως τὴν προσέγγισιν.

Ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀπωλειῶν τούτων ἐξάγεται ὅτι κατὰ μέσον ὄρον ἐβυθίζοντο καθ' ἑκάστην ἐν ἀτμόπλοιον πλήρες ἐπιβατῶν καὶ ἐμπορευμάτων. Ἡ Ναυτικὴ Ἐφημερίς φρονεῖ ὅτι διὰ τῆς ἐν καιρῷ ἡμέρας χρήσεως νέου τινὸς συστήματος σημείων ἀνάλόγου πρὸς τὸν κώδικα Barker δύνανται νὰ ἀποσοβῆθωσιν ἂν μὴ πάντα, τὰ πλεῖστα ὅμως τῶν τοιούτων δυστυχημάτων.

Τὸ ἔλαιον κατευνάζον τὰ κύματα. Ἀγγλική

τις Ἐταιρία διοργάνωσεν ἐσχάτως ἐν τῷ λιμένι τῆς πόλεως Aberdeen πειράματα περὶ τῆς ἐπενεργείας τοῦ ἐλαίου ἐπὶ τῶν κυμάτων. Ἐπνεεν ἀνεμὸς σφοδρότατος νοτιοανατολικός, ἡ θάλασσα ἦτο τρικυμιώδης, τὰ κύματα ἀνυψούμενα καὶ θραυόμενα ὑπερεπὴδων τὰ προώμακα, καὶ σχεδὸν ἀδύνατον ἦτο εἰς πλοῖον νὰ εἰσπλεύσῃ εἰς τὸν λιμένα. Ἐν τῷ αὐτῷ καταστάσει ὁ πλοίαρχος Brice, ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ τῶν λιμενικῶν ἀρχῶν, ἔχυσεν εἰς τὴν θάλασσαν διακόσια ὀγδοήκοντα γαλλίγια λευκοῦ ἐλαίου τῆς φαλαίνης· πρὶν δ' ἢ παρέλθωσιν εικοσι λεπτά, αἱ ἀφρίζουσαι κορυφαὶ τῶν κυμάτων ἠφανίσθησαν, ἡ ταραχὴ κατανύσθη καὶ ὁ εἰσπλοῦς εἰς τὸν λιμένα ἐγένετο σχετικῶς εὐκολος.

Ἄλλοι
 Ἄνθρωποι με οὐραν. Ἐν τῷ ἐπιστημονικῷ Συνεδρίῳ τῆς Ροχέλλης ὁ κ. Zabrowski ἐπέστησε τὴν προσοχὴν τῶν συναδέλφων αὐτοῦ ἐπὶ δύο περιπτώσεων ἀνθρώπων με οὐραν, εὐρεθέντων μεταξὺ τῶν νεοσυλλέκτων τῶν Παρισίων κατὰ τὸ 1880. Τοῦ μὲν ἑνὸς ἡ τοιαύτη ἀπόφυσις εἶχε μῆκος 1 ἑκατοστομέτρου μόνον· τοῦ ἄλλου ὅμως ἡ προέκτασις τοῦ κόκκυγος ἐφθανε μέχρι 5-6 ἑκατοστομέτρων, ἀλλ' ἦτο ὅλως ἀδρανῆς, καὶ ἀνεγειρομένη κατέπιπτεν εἰς μακροχρόνιον. Ἀφοῦ ἐξέθηκε τὰς διαφορὰς θεωρίας περὶ τῶν λεγομένων ἀνθρώπων με οὐραν, ὁ κ. Zabrowski συνεπέρασεν ὅτι οὐρὰ πραγματικὴ οὐδέποτε παρατηρήθη εἰς τὸν ἀνθρώπον. Αἱ κατὰ καιροὺς παρατηρηθεῖσαι προεκτάσεις, οὐδὲν ἄλλο ἦσαν ἢ κακὸς τοῦ σώματος σχηματισμὸς, οὐτινος ἢ ἀνάπτυξις ἀσήμαντος ἁπλῶς, ὡς ὄλων τῶν ἀτροφίαν πασχόντων ὀργάνων, παρουσιάζει ποικιλίας καὶ ἀταξίας. Πρὸς στήριξιν δὲ τῆς γνώμης του ἀνέφερε τὰς παρατηρήσεις τοῦ Γερμανοῦ ἱατροῦ Max Hertels, εἰς ὃν παρουσιάσθησαν 19 τοιαῦται περιπτώσεις, χωρὶς αὐτὸς νὰ ἐπιζητῇ αὐτὰς παντάπασιν.

ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Ἀργυρὰ περόνια καὶ κοχλιάρια ρυπαίνόμενα ὑπὸ κρόκου βραστοῦ ὡς γάνουσι τὴν στιλπνὴν αὐτῶν ὄψιν, προσλαμβάνοντα χροιάν μαλῶδου καὶ χαλκοῦ, ἢν δυσκόλως καὶ μετὰ καιρὸν ἀποβάλλουσι. Ἐν τούτοις δύνανται εὐκολώτατα ν' ἀναλάβωσι τὴν προτέραν αὐτῶν στιλπνότητα ἂν βρασθῶσιν ἐντὸς μίγματος ἐξ ὕδατος καὶ ἀτάκτης ἐπὶ μίαν περίπου ὥραν.

Κορὴ Ρ*